Remete Farkas László

CSALÁDIAS SZENTESTÉK

avagy

Tűlevelű karácsonyok böjtje, magyaros fűszerezéssel

Kórtörténet, egy múlt századi nagycsalád széteséséről.

Nagycsaládi „szín-játék”, görbe tükörből szemlélve.
Előképekkel, 9 színben és záró-jelenettel.

Egy pesti család történetének megjelenítése, 1944-2018 között.
10 évenkénti képekben, a nagycsaládi szentestei találkozásokról.
Arról, hogyan hullhatott szét egy régi hagyományos nagycsalád.
Milyen belső feszültségeket okozhatnak a társadalmi események.
Miként hathat a család életére a történelem, a politika és a divat.
Befolyásolhatja-e az alkalmazkodási kényszer a hitet, erkölcsöt.
Családon belüli viszonyokat hogyan torzíthatják el egyéni érdek.
Közeli kapcsolatokat miként mérgezhetnek származási előítéletek.
Hogyan változhat a szeretet gyűlöletté, az önzetlenség önzéssé.
Hogy az okozott fájdalmakat nem mindig lehet megbocsájtani.
Arról, hogy ami széttörtünk, azt újra eggyé már nem tehetjük.

A történet szereplői kitalált alakok, helyzetei a fantázia szüleménye.
Mindennemű egyezésük a valósággal csupán a véletlen műve lehet.

KÉZIRAT

Budapest, 2019.

*

Tartalomjegyzék

Események, fordulatok 3
Szereplők, szerepek 3
ELSŐ SZÍN 4
MÁSODIK SZÍN 11
HARMADIK SZÍN 16
NEGYEDIK SZÍN 22
ÖTÖDIK SZÍN 27
HATODIK SZÍN 32
HETEDIK SZÍN 37
NYOLCADIK SZÍN 43
KILENCEDIK SZÍN 48
Szereplők rövid életútja, kapcsolata 52
Javaslat, a szereplők megjelenítésére 55
Javaslat a főbb díszletekre és hatásokra 58
Javaslat a színpadi színek előtti előképekre 61

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

Események, fordulatok

Első szín: 1944. szenteste. Budapesti ostrom előtti idő. Atyai tekintély bemutatása.
Testvérek közötti nézet- és érdek-különbségek megjelenítése.
A lehetséges és választott túlélési lehetőségek érzékeltetése.

Második szín: 1954. szenteste. Sztálini-időszak magyarországi leáldozása és utóélete.
A család összetartása, régi és új elvárások közötti egyensúlyozás.
Testvérek eltérő lehetőségei. Félelem, alkalmazkodás és túlélés.

Harmadik szín: 1964. szenteste. Kádári konszolidáció, amnesztiák utáni időszak.
A testvérek ellentétes, de egymásra is ható élet-útjaik.
A családi összetartást kikezdő önállósodások megjelenése.

Negyedik szín: 1974. szenteste. Az új gazdasági mechanizmus végfázisa.
Egyéni érdekek előtérbe helyezése, testvérek eltávolodása.
A nagycsalád felaprózódásának kezdete.

Ötödik szín: 1984. szenteste. A tespedés és hanyatlás, fogyasztás időszaka.
Rivalizálás, és a belső ellentétek erősödése.
A nagycsalád kereteit szétfeszítő érdek-különbségek.

Hatodik szín: 1994. szenteste. Rendszerváltás kezdeti zavaros időszaka.
Családot összetartók kihullásával a kapcsolatok megszűnése.
A nagycsalád szétaprózódása, családok eltávolodása.

Hetedik szín: 2004. szenteste. Rendszerváltás ellentmondásos időszaka.
Generációs és érdek-különbségek kiéleződése.
A családokon belüli szétforgácsolódások kezdete.

Nyolcadik szín: 2014. szenteste. Rendszerváltás kudarca, társadalom szétszakadása.
Belső ellentétek kiéleződése, elkülönülés, haszonlesés.
Családok közötti kapcsolatok szétzilálódása.

Kilencedik szín: 2018. körül, hétköznapi záróképpel. Megosztottság, érdektelenség.
Az egyik család teljes széthullása.

Szereplők, szerepek

1. PAPA, a családfő.
2. MAMA, Papa első felesége.
3. JÓZSI, az idősebb fiúk.
4. LACI, a fiatalabb fiúk
5. MARIS, az idősebb leányuk.
6. ICA, a fiatalabbik leányuk.
7. LACKÓ, Laci fia, Papa unokája (10 éves gyerekként, majd felnőttként).
8. ERZSI, Maris egyik lánya, Papa unokája.
9. ÉVA, Laci második felesége.
10. MÁRTA, Papa második felesége.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

ELSŐ SZÍN

Időpont: 1944. december 24. vasárnap este.
Szereplők: Papa, Mama, Józsi, Laci, Ica.
Helyszín: A család nappali szobája. Félhomályos, elhagyatott és rendetlen. Kívülről távoli tompa dörejek hallatszanak, az ablakon át villanások, tűzlobogás fénye szűrődik be. Csak a bútorok körvonalai látszanak. (1. szín szerinti díszlet.)

(Függöny fel. Sötét árny lopózik a szobába. Próbálja felkapcsolni a villanyt, sikertelenül. A könyvespolc tetején lévő egyik gyertyát meggyújtja. Gyenge fény világítja be a szobát. Laci az, félig baka-, félig munkás-ruhában. Puskáját és hátizsákját az ajtó melletti zsákhoz támasztja. Majd odamegy a szekrényhez, kinyitja és lázasan keresgél az ott függő néhány ruha között).

(A szoba bejáratánál egy másik sötét alak jelenik meg, Józsi. Munkásruhában, katonai váll- és derékszíjas munkás-ruhában, csizmában, fején nyilas sapkával, de karszalag nélkül. Halkan belép és észreveszi a szekrényben kutakodó Lacit.)

JÓZSI *(Meglátja a puskát, felemeli, Lacira fogja és felszólítja:)*
Állj! Fel a kezekkel, mert lövök! Lassan fordulj felém, hagy lássalak!
Ne kapkodj, mert lepuffantalak mint egy kutyát!
(Laci ijedten felemeli a kezét és Józsi felé fordul. Megismerik egymást.)
Öcskös, hát te vagy az? Mit keresel itt? Neked a fronton kéne lenned!

LACI *(Leengedi a kezét és fanyar mosollyal válaszolja:)*
Ott is vagyok bátyó! A ruszkik bekerítették Pestet. Ma már Budán is látták őket.
Lehet, hogy holnapra már az egész város körül kattan az egérfogó.
Itt van a front, és már te is a fronton vagy. Csak még nem tudod.

JÓZSI *(Meglepődik, de próbál határozottnak, szigorúnak látszani. Puskát magánál tartja.)*
Akkor is! Neked a véd-vonalban kéne lenned.
Szerencséd van, hogy én jöttem a házat ellenőrizni.
Más már lepuffantott volna.

LACI *(Elmosolyodik, rámutat a puskára és ezt mondja:)*
Azzal? Lőszer nélkül nehéz lenne. Hiszen éppen ezért hagynám ott az egészet.
Talán töltetlen puskával hadonásszak, azzal kopogtassam a tankok oldalát?
Üres tárral még bunkónak se jó. Szerencse, hogy a pályaudvarra vezényeltek.
(Zsebébe nyúl és elővesz egy német tiszti pisztolyt, meglengeti Józsi előtt.)
De ez viszont már megvédett volna!
Ha netán az egyik nemzet-testvéred megpróbált volna lepuffantani.

JÓZSI *(Meglepődve néz a német pisztolyra, miközben a puskát óvatosan a falhoz támasztja.)*
Honnan van ez, hol szerezted? Ezért fogdába kerülhetsz.
És, mit keresel itt, remélem nem lógsz? Mert a katona-szökevényeket le kell lőni.

LACI *(Kissé dicsekedve...)*
Egy német fegyver-baráttól kaptam. Nekik segítenünk a rakodásukhoz.
Nem tudtad bátyó, hogy ma tömött sorokban vonultak Pestről, nyugat felé?
Velük a nyilas nagy-testvéreid és családjaik is, jó nagy pakkokkal.
Mi meg itt maradtunk, hogy védjük magunkat, amivel tudjuk.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

Különben, nem vagyok szökevény. Még! Rakodásra voltunk kirendelve.
Este 10-ig kell jelentkezünk Mátyásföldön. Bár szerintem, ez felesleges.
Valami fehérneműt és civil ruhát próbáltam összeszedni, szükség lehet rá.

JÓZSI *(Felháborodva és kioltatóan:)*
Akkor is! Nektek ott kell harcolnotok, ahol parancsolták.
Nem szökhettek el. A katona köteles bátran kiállni és küzdeni az ellenséggel.
Akár életét is feláldozni a hazáért. Erre felesküdtetek.

LACI *(Összehúzza szemét, közben a pisztolyát lóbálja, majd kitör:)*
Ja! A vezetőink pedig arra esküdtek, hogy gondoskodnak rólunk!
Azt ígérgették, hogy mindent megteszek értünk és győzni fogunk!
Aztán addig egyenesítették a font-vonalat míg az Dontól ide került.
Bátyó! Te tényleg nem látod, hogy Budapest lesz a második Sztálingrád?

JÓZSI *(Kezdi érezni, hogy gyengék az érvei.)*
Ha most itt lenne a járőr, ilyen beszédért akár el is vitethetnélek.

LACI *(Kezd bepörögni.)*
Te akarsz engem kioktatni? Papa-kedvence!
Te? Akinek elintézték, hogy ne kelljen bevonulnod katonának?
Bátorságról papolsz? Karszalagodat se mered hordani, ha egyedül jársz.
Mi lőszer nélkül harcoljunk, ti meg békés emberekre lövöldöztök.
Nekünk kenyér is alig jut, ti pedig ingyen esztek-isztok máséból.
Lépj be önkéntesnek, mutass nekünk jó példát bátyó! Van felvétel!

JÓZSI *(Kezdi elveszteni önuralmát, egyre hangosabb)*
Nektek a város szélén kell helyt állni, nekünk pedig a városi rendet fenntartani.
Van munkánk. Értékeket védjük, „az idegent és ártó fajút” el kell különítenünk.
A belső ellenséget és a behatolókat meg kell semmisítenünk.

LACI *(Kajánul vigyorogni kezd.)*
Ezt már ismerős. Az ottani sok magyarra hivatkozva visszakaptunk területeket.
Aztán, meg sokuktól meg akartunk szabadulni, hogy mégsem magyarok.
Most meg itt üldözitek azokat, akikkel sok éven át együtt megvoltunk.
Fegyvertelenek hajkurászása helyett nem az ellenséget kéne kergetnetek?
Tényleg azt hiszed, hogy ezzel a ruszkik megállíthatók?

JÓZSI *(Megpróbál határozottnak látszani.)*
Ne vitatkozz! Én vagyok az idősebb. Papa is ezt parancsolná.

LACI *(Flegmán hallgatja, majd visszaszól.)*
Csak te nekem nem parancsolsz, kisapám!
De mondd csak, nincs áram a lakásban, mert a csillár nem világít?

JÓZSI *(Érzi, hogy amit mond, az hatástalan, de bizonytalanul folytatja)*
Mindig is utáltál, mert én tanulhattam, te pedig nem.
Ha te születtél volna elsőnek, most te lennél az én helyemben.
(Elhallgat, majd néhány másodperc után megszólal.)
Egyébként van áram. Csak Papa kicsavarta az égőket.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

LACI *(Halkan felnevet, de a pisztolyt még kézben tartja)*
Hogy én a helyedben olyan lennék mint te? Azt nem hiszem.
Te engem képes lennél elvitetni és megveretni nemzet-testvéreiddel.
De ne félj, én téged sohasem jelentenélek fel.
Most lelőhetnélek, és mindenki azt hinné, hogy valaki más volt.
Hiszen a puskámban nincs lőszer, a csöve is tiszta, ez pedig idegen pisztoly.

(Laci kajánul mosolyog, majd hirtelen elkomorodik. Kintről lépések hangzanak, ketten közelednek. Laci az ajtó mellé húzódik, hogy kívülről ne láthassák. Józsi is riadt, ő is félrehúzódik. Úgy tűnik, mintha ketten jönnének, az egyik megállna az ajtó előtt, a másik pedig tovább haladna. Laci a pisztolyt az ajtó felé fordítja, Józsi pedig a töltetlen puskát fogja szorosan. Az ajtóban Ica húguk, novícia főkötőben, egyszerű női télikabátban, kezében szatyor. Meglátja két bátyját fegyverrel és elmosolyodik.)

ICA *(Besétál a szobába. Kérdően néz két testvérére, akik némán merednek rá. Szatyrot egy székre teszi. Kabátját kigombolja. majd mosolyogva megszólal:)*
Dicsértessék a Jézus Krisztus! Békés karácsonyi ünnepeket kívánok!

(A két legény megkönnyebbülten fellélegzik. Laci szégyellősen a zsebébe süllyeszti a pisztolyt. Józsi pedig a puskát úgy forgatja, mintha csak vizsgálgatná, majd a falhoz támasztja.)

JÓZSI
A frászt hoztad ránk hugi! Bárcsak igazad lenne!
De egyelőre tűnik, mégsem lesz annyira békés ez a Karácsony.

LACI
Mindörökké Ámen! Ezt a Szentesét sem fogjuk elfelejteni!
Mit keresel errefelé hugica? Veszélyes ilyen időkben egyedül járkálni.

ICA *(Komolyan és kissé fontoskodva magyarázkodik.)*
A kórházból jövök, egész nap műtöttünk. Megyek vissza rendházba.
Csak beugrottam, hogy átadjam a karácsonyi süteményt.
(Belenyúl a szatyorba és egy-egy kis újságpapír csomagot nyújt a testvéreinek).
Délután sütöttük. Diós helyett tökmagos bejgli, a tésztájában is kevés a tojás.
Papáéknak már átadtam a pincében. Mamával ott várják az ostromot.
Ennyire telt. Fogadjátok szeretettel, fogyasszátok egészséggel!
Áldassék az Úr neve, amiért ennyi is megadatott!

(A két testvér is kotorászni kezd zsebeiben. Józsi egy kis darab, zsírpapírba csomagolt szalonnát vesz elő a belső zsebéből. Laci hosszas kotorászás után egy katona-szappant vesz elő. Icának átnyújtják.)

JÓZSI *(Kissé bizonytalanul megszólal:)*
Neked is békés Karácsonyt! Nővéreiddel imádkozzatok érettünk!
Mert a mi imáink itt már nem sokat érnek.
Hiába kaptuk az áldást szinte naponta a tábori lelkészektől.
Mintha az Ég is a vörös isten-tagadókat segítené.

LACI *(Lekezelően legyint, fanyalogva mosolyog, majd így szól:)*
Nyugodalmas Karácsonyt nektek is hugicám!
Aztán vigyázzatok magatokra! Ha jön a vörös vihar, jól bújjatok el.
Neked se kéne visszatérni a rendházba, mert a templom nem véd meg.
De a nemzet-testvéreket is került messzire, mert ők sem mind angyalok.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

ICA *(Begombolja a kabátját, kezébe veszi a szatyrot, indulni készül.)*
Úgy látom, nem sokat változtatok. Pedig az írás is megmondja:
„Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa.”

JÓZSI
Fene tudja. Engem nem boldogít a szenvedés.

LACI
És talán nem is az igazságért szenvedünk, hanem a tetteinkért.

JÓZSI
De igen! Az igazság, a mi oldalunkon van.
A mi igazságunk mindig győzni fog.

LACI *(Folytatja, miközben odamegy a rádióhoz és bekapcsolja.)*
Önámítás. Olyan, mint a csodafegyver.
Mert mindig az erősebb igazsága győz.
Mikor volt olyan a történelmünkben, hogy...

(Hirtelen elhallgatnak. Kintről határozott lépések zaja. Két fiú a fegyverért nyúl, majd meg dermednek. Papa lép be a szobába. Hétköznapi parasztos ruhájában, rajta rohamsisak és légó-karszalag. A kezében lévő vödröt az ajtó mellé állítja. Úgy tesz, mintha észre sem venné fiai kezében a fegyvereket.)

PAPA
Hát ti mit kerestek itt? Miért nem vagytok a pincében? Légó-riadó van!
(Az ablakhoz lép és megigazítja a pokrócot, hogy kintről ne látszódjon a fény.)
Úgy hangoskodtok itt, hogy a kapuban is hallani.
Ha már gyertyát gyújtotok, előbb sötétítsetek el tisztességesen.
Mit fognak szólni, hogy éppen a légós ablaka világít?
Szégyenbe hoztok az egész ház előtt!

(Fiatalok összerezzennek, fiúk a fegyvereket igyekszenek elrejteni, majd köszönnek.)

JÓZSI
Adjon Isten édesapám!

ICA
Dicsértessék a Jézus Krisztus!

LACI
Dicsértessék! Békés karácsonyt!

PAPA *(Papa elégedetten körbetekint, majd folytatja:)*
Fogadj Isten! És... mindörökké Ámen!
Ennél már csak jobb karácsonyotok legyen az életben!

(Icát megöleli, megpuszilja, a két fiával kezet fog. Majd Icához fordul.)

Ica! Te nem mész vissza a rendházba. Itt maradsz a pincében.
Majd felveszed Mama egyik rossz ruháját és összekoszolod magad.
Hogy úgy nézzél ki, mint egy mocskos beteg öregasszony.
Hogyha jönnek a ruszkik, még gusztusuk se legyen rád.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

ICA *(Kétségbeesetten, szinte könyörögve próbál tiltakozni.)*
De hát Papa, ott betegek várnak rám, segítenem kell.
És a fogadalmam is köt. Vissza kell mennem!
Kérlek Papa! Engedd meg, hogy visszamenjek!
Oda szólít a kötelesség!

PAPA *(Ellentmondást nem tűrően elhallgattatja.)*
Ne vitatkozz! Még nem vagy apáca. Azt teszed, amit mondok.
Maradsz. Pincében is vannak már sebesültek. Azokon ki segítsen?
Ne csak azokon akarj segíteni akiket még csak nem is ismersz.
Mire keresztülmennek rajtunk a ruszkik, bőven lesz itt sebesült.
Mama szíve is gyenge, most nem hagyhatod magára!
(Majd a Jóska felé fordul és így folytatja:)
Józsi! Az előbb itt jártak a nemzet-testvérek, de elküldtem őket.
Már megint Braun doktorékat akarták elvinni a gettóba.
Azt mondtam nekik, hogy nincsenek itthon.

JÓZSI *(Sértődötten, de elég bátortalanul megpróbál válaszolni.)*
De Papa! Parancs van arra, hogy a zsidókat a gettóba kell vinnünk.
Braunék pedig zsidók. A nevük is zsidó, keresztlevelük sincsen.
Kiközösítenének ha szólnék nekik, zsidó-bérencnek tartanának.

PAPA *(Kezével csendre inti és közbevág, ellentmondást nem tűrő hangon.)*
Megmondtam! És úgy is lesz. Braun doktor és családja marad.
Mama betegeskedik a szívével. Tótné a szomszédból nemsokára szül.
(Majd az ablakhoz megy, kiles. Ellenőrzi, hogy van-e mozgás a ház előtt.)
Egyszer bombázás, máskor lövöldözés. Lesz itt dolga egy doktornak.

LACI *(Kajánul vigyorogva beszól...)*
Bátyó! Nem tudtad, hogy a Braun egy német név?
A német Hitler barátnőjét is így hívják. Tán ő is zsidó lenne?
Meg aztán ő maga mondta, hogy református, csak elvesztek az iratai.
Miért ne hinnénk? Egyszer te is elveszetted már az igazolványodat.
Most az a fontos, hogy doktor, a felesége pedig ápolónő.

PAPA *(Méltatlankodva leállítja őket.)*
Elég a hülyéskedésből. Gondolkozzál Józsi!
Ha elvinnétek, ki segítene a Mamán, ha újra rátör a szív-szorítás?
Rábíznád valamelyik nemzet-testvérre? Még felcser sincs közöttetek.
Vagy hívjuk ki hozzá a sintér-testvért vagy a pártszolgálatos bábát?

(Józsi erre összehúzza magát, nem válaszol. Ica közben a szekrényben keresget)

LACI (A *rádió gombjait csavargatja, de semmi érthető nem jön be neki.)*
Fene vigye. Antenna kéne. Nem jön be a mosonmagyaróvári Kossuth.
Talán később jobb lesz a vétel.
Tegnap azt mondta, hogy a bolsevista csapatok sehol sem érnek célt.
És, hogy védelmünket nem sikerült megtörniük.
Akkor hogy a fenében tudtak eljutni egészen Székesfehérvárig?
(Mérgesen kikapcsolja a rádiót.)

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

PAPA *(Kicsit kivár, majd folytatja:).*
Józsi! Ezután, te sem mész sehová. Leköltözöl hozzánk a pincébe.
Még nem vagy párttag, csak próbaidős. Ezért én parancsolok neked! Még!
Nemzet-testvéreknek azt mondjuk, hogy a légóhoz vezényeltek.
Ha már a „kitartást” harsogjátok, legalább a családodért tartsál ki.
(Zsebébe nyúl és elővesz egy légós karszalagot, átadja Józsinak).
Itt egy karszalag, a kisebbik boltos Ferié volt a földszint 6-ból.
A múltkori bombázás után temettük. Rohamsisakja lent van a raktárban.

JÓZSI *(Kissé megkönnyebbülten, úgy látszik nincs ellenére a dolog.)*
Ha legközelebb jönnek a nemzet-testvérek, majd én megyek ki hozzájuk.
Légós felszerelésben, jó kormosan és porosan, bekötözve.

LACI *(Csak úgy félvállról odaszól...)*
Jó ötlet. Mondd nekik azt, hogy Braunékat titokban megfigyeli az elhárítás.
És, hogy jelentenünk kell nekik, hogy kik érdeklődtek utánuk.
Hidd el, többet nem mernek se kérdezősködni, se ide jönni.

PAPA *(Elégedetten bólint a válaszra. Lacihoz fordul. Aggódva nézi rajta, majd megszólal:).*
Lacikám! Te pedig mielőbb térj vissza oda, ahová kell.
Mert nekünk, légósoknak is jelentenünk kell, ha a házban katona bujkál.
Ha itt maradnál, valaki a házból biztosan beárulná. Van elég „jóakarónk”.
Vigyél magaddal tiszta ruhát, valami ennivalót és indulj.
(Laci közben mosolyog és bólogat.)
Aztán ne hősködjél, hanem legyél éber és ravasz. Igyekezz életbe maradni.
Ahogy a Prédikátorok könyve is mondja:
„Csak annak van reménysége, aki az élők közé tartozik.
Többet ér egy élő kutya, mint egy döglött oroszlán.”

LACI *(Némileg helyeselve, de elgondolkozva.)*
Óvatos leszek. Emlékszem a tanításra Papa:
„... legyetek azért okosak mint a kígyók, és szelídek mint a galambok.”.
De azt senki se várja tőlem, hogy „ha megdobnak kővel dobjak vissza kenyérrel”.
Mert annyit sem kapunk, hogy nekünk elég legyen.
Ha újra születhetnék, tábori lelkész vagy sírásó lennék.

(Hirtelen futó lábak kopogása hallatszik kívülről. Ajtó felé fordulnak és aggódva várnak. Mama szalad be lihegve. Sötét parasztos viseletében, kezében kendőbe bugyolált valami. A többiek fellélegeznek.

MAMA *(Örömmel vegyes szorongással, halkan lelkendezve, egyenként ölelgeti a fiatalokat.)*
Hála Istennek, még itt találtalak benneteket!
Gondoltam, hogy csak ti lehettek, gyermekeim.
Icukám! Hogy vagy?
Nem fázol? Bírod a munkát, nem gondoltad még meg magad?
Lacikám! De jó hogy egészben vagy!
Amikor a Papa eltűnt a pincéből, éreztem, hogy te jöhettél.
Józsikám! Te is hazajöttél végre?
Nem szeretem ha azokkal jársz, mert még bajba kerülsz miattuk.
Gyertek le a pincébe, készítek valamit enni.
Ha már nem tudunk tisztességesen karácsonyozni, legalább beszélgessünk.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

PAPA *(Igyekszik Mamát csendesíteni. Többieknek pedig integet, hogy készülődjenek.)*
Mama, erre most nincs idő! Mennünk kell! Nem lehetünk itt tovább.
Ica és Józsi itthon marad velünk. Csinálj nekik helyet a pincében.
És el ne engedd őket! Lent majd mindent megbeszélünk.
Lacinak mennie kell. Ha nem tér vissza időben, keresni fogja a járőr.

MAMA *(Szipogva és könnyezve, szemét kötényével törülgetve kibontja a kendőt. Benne egy kis üveg lekvár és néhány szelet kenyér, amit Laci felé nyújt.)*
Lacikám! Legalább ezt vidd el magaddal. Szentestei vacsorának.
Nagyon vigyázz magadra! Mielőbb gyere vissza, nagyon várunk!
Biztos, hogy el kell menned? Nem maradhatnál mégis?
Van itt hely bőven, elférnél... talán fel sem tűnne, ha itt maradnál.

(Közben a többiek lázasan keresgetnek a szekrényben, amit majd a pincébe vinnének.)

LACI *(Néhány ruhaneműt belegyűrt a hátizsákjába. A kenyeret elfogadja.)*
Ejnye Mama, drága!!! Nem tehetem. Mennem kell.
A kenyeret köszönöm, azt elviszem. De a lekvárt itt hagynám.
Bánnám, ha az úton közben összetörne.
Dugja el valahová. Majd megeszem, ha legközelebb hazajöttem.
Akkor biztosan nagyon jól fog esni...

(Hirtelen sziréna hangja szakítja meg a beszélgetést. Papa a könyvespolchoz lép, elfújja az égő gyertyákat. A szoba sötétbe borul. Sziréna, majd csend, amelyet néha távoli robbanások kísérnek. Függöny le.)

Első szín vége.
*

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

MÁSODIK SZÍN

Időpont: 1954. december 24. Péntek este. Hanuka 5 napja
Szereplők: Papa, Mama, Józsi, Laci, Ica, Maris
Helyszín: A család nappali szobája. Kissé szegényes, de rendezett. Régi bútorok, a kornak megfelelő kiegészítőkkel (2. szín szerinti díszlet).

(Függöny fel. Maris lép a szobába. Ablakhoz megy, behúzza a függönyt, majd visszatér az ajtóhoz és felkapcsolja a világítást. Mama is belép, kezében fehér abrosz, amit a lányával ráterítenek az asztalra.)

MARIS *(Eközben, kissé mentegetőzve és szemrehányóan megszólal.)*
Remélem, a fiúk hamarosan jönnek, mert nemsokára indulnom kell.
Ha lekésem a vonatot, akkor már csak a hajnalival érek haza.

MAMA
Figyelj csak, Mariskám! Vegyél már le 3 üveg lekvárt a szekrény tetejéről.
Te még fiatal vagy, nekem már nehéz föl-le ugrálni.
(Közben a hokedlit, szerkényhez viszi.)
Férjed biztosan már hazaért. Sikerült venned valami ajándékot a két kislánynak?
Mikor fogjátok a karácsonyfát feldíszíteni? És mikor jön hozzátok a Jézuska?
Vagy ahogy mostanában mondják: a Jégapó... vagy Télapó!

MARIS *(Válaszol, miközben fellép a hokedlire és leveszi a lekvárt.)*
Nálunk az a szokás, hogy előbb a gyerekeket lefektetjük.
Aztán éjjel a párommal feldíszítjük a fát. Odapakoljuk alá az ajándékokat.
Reggel pedig a gyerekek arra ébrednek, hogy már járt nálunk a Jézuska!

MAMA *(Forgatja, nézegeti a lekvárokat, közben kérdezget.)*
Mit kapnak a gyerekek ajándékba? Sikerült valami fáintosat szerezni?
Aztán Ti ilyenkor adtok-e egymásnak ajándékot?

MARIS *(Rendezgeti, igazgatja a könyveket a polcon, miközben válaszol).*
Ugyan mán! Mi már felnőttek vagyunk, nekünk nem jár az ajándék.
Megfőztem karácsonyra, amit tudtam, az lesz az én ajándékom.
Sándor pedig hazahozza a fizetését és a gyártól kap néhány szaloncukrot.
Még egy narancsot és egy citromot is kapnak a szakszervezettől.
Annak a picik nagyon fognak örülni, mert olyat még nem láttak.
Nekik gyerekruhát hoz a Jézuska, arra mindig szükség van.
Anyósom kis sapkákat kötött, apósom azt hiszem kiskocsit fabrikált.

MAMA *(Még mindig fogja a 3 üveget és Marisban gyönyörködik.)*
Lányom, te aztán felnőttél. Igazi asszony lett belőled.
Én is varrtam a két picinek egy-egy rongybabát.
Majd tologathatják őket a kiskocsiban.
Már bekészítettem a zöld szatyorba, kinn van a konyhában.
El ne feledd magaddal vinni!
(Hirtelen odalép Marishoz, odaadja neki a lekvárokat.)
Ezt is vidd el. Jó lesz az ünnepekre. Rakd a szatyorba.
Te csak menj a konyhába, mindjárt én is ott vagyok.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

(Maris kimegy. Mama az ablakhoz megy és újra leellenőrzi, hogy a függönyt. Félénken körülnéz, meggyújtja a könyvespolc tetején lévő 5 gyertyát. Majd kimegy a szobából.)

(Néhány másodperc múlva Papa lép be. Egyenesen a sublóthoz lép és bekapcsolja a rádiót. Megáll, körbenéz, majd észreveszi szekrénynél a hokedlit és a helyére teszi. Ő is az ablakhoz megy, ellenőrizve a függönyt. A rádió is fokozatosan megszólal. Éppen a „Szív küldi szívnek, szívesen" műsor kezdődik. Kissé túl hangos, lehalkítja a rádiót. Mama lép a szobába.)

PAPA *(Kissé zsörtölődve.)*
Jöhetnének már a gyerekek. Szegény Marisnak is indulnia kéne.
Minden évben ez van. Hol az egyikre, hol a másikra kell várni.
Soha sem tudunk egyszerre asztalhoz ülni, még Szentestén sem.

MAMA *(Mentegetőzve és nyugtatva.)*
Ugyan mán! Hagyd el, nyugodj le Papa!
Te is csak nemrég jöhettél haza a munkából.
Meg aztán ott is direkt húzzák az időt, értekezletekkel.

ICA *(Lihegve érkezik, közben már gombolja is ki a kabátját, sietve felakasztja, közben köszön.)*
Dicsértessék a Jézus Krisztus! Adjon Isten békességet és egészséget!
Úgy tűnik, nyugodt karácsonyunk lesz.
(Közben megcsókolja először a Papát, utána a Mamát.)

PAPA *(Papa bólogatva válaszol.)*
Mindörökké leányom!
Adja Isten, hogy nyugodt legyen az ünnepünk!

ICA *(Magyarázkodva.)*
Féltem, hogy nem érek ide időben. De úgy látom, a fiúk még sehol sincsenek.
Nem csoda, mert az utcákon tömegnyomor van.
Jönnek haza a munkából, vásárolnak. Alig lehet felszállni a villamosokra.

MAMA *(Mama hosszasan ölelgeti Icát.)*
De jó, hogy ideértél kislányom!
Összekészítettem nektek is valamit karácsonyra.
Kint van a konyhában, a kék szatyorban. Ne feledd levinni magaddal.

PAPA
Egy üveg saját termésű bort én is odatettem a bejgli mellé.
Majd nézzetek rá. Már egyszer átfejtettem, de még forrhat.

ICA *(Csodálkozva.)*
Saját termésű? De hát a kátai szőlő-dűlőnket elvették.
Nem abból a szőlőből való, amit Marisék hoztak szüretkor?

(A szereplők eközben az asztal körüli székeken ülnek, időnként felállnak, sétálgatnak a szobában. Papa mindig a bejárattal szembeni asztalfőn, Mama mindig az asztaltól távoli hokedlin ül.).

MAMA *(Gyorsan megmagyarázza.)*
Ááá, az nem lett volna elég. Ez a Garay-piacon termett.
Muskotály és oportó. Sváb és tót kofák árulták, mint csemege-szőlőt.

Papa abból készítette. Együtt préseltük a mustját krumpli-nyomóval.
Itt forrt ki nálunk, a spájzban. Csak úgy repkedtek a muslincák.

PAPA *(Kihúzza magát, hangjában érződik a dicsekedés.)*
Megvagyunk mi saját föld nélkül is. Akkor se kéne, ha visszaadnák.
Amit pénzért nem lehet megvenni, azt mi se tudnánk magunknak megtermelni.
Inkább a biztos gyári fizetés, mint bizonytalan a föld-haszon.
Ha nem költözünk föl Pestre, ma is a földet túrhatnánk.
Ti sem tanulhattatok volna.

MAMA *(Lecsendesíti Papát, majd Icához fordul.)*
Hagyd el Papa, már megint előjött belőled az okosság.
Inkább mondd el Te... Icukám, mit kapnak az ikrek karácsonyra?
És mikor jön nálatok a Jézuska?

(Eközben Papa a rádióhoz megy és elhalkítja. Majd a könyvespolchoz, és elfújja a gyertyákat.)

ICA *(Kissé szégyenkezve mondja.)*
Ma már nem fogunk karácsonyozni. János megint szolgálatban van.
Csak reggel jön haza. Megint nem tud együtt lenni velünk.
A kicsikre most az anyósom vigyáz.
Innen a régi templomunkhoz megyek, éjjeli misére.
Ott lesznek a volt nővér-társaim is, végre megint találkozhatunk.

MAMA *(Aggódva megpróbálja lebeszélni.)*
Kislányom, nehogy bajba kerüljél miatta a munkahelyeden.
A holnap délelőtti misére menjél. Akkor többen vannak, nem vesznek észre.
Mert „ezek” mindenhol ott vannak. Beárulhatnak, hogy a helyedre kerülhessenek.

ICA *(Kissé méltatlankodva próbálja nyugtatni.)*
Ugyan Mama! A gyárban nem titok, hogy apáca voltam.
János és családja is tudta, mielőtt elvett feleségül.
Aztán, ki akarhatna kitúrni a „gumi-égetőből”.
Aki tud, menekül onnan jobb helyekre. Ne félj Mama, nem lesz semmi baj.

(Közben Maris jön be a szobába, odamegy a fogashoz, leveszi a kabátját és kezd öltözködni.)

MARIS *(Kissé sajnálkozva búcsúzni kezd.)*
Édes Mama! Sajnos nem tudok tovább várni. Megy a vonatom.
Drága Icukám, te pedig vigyázz magadra. Az ikreket csókoltatom.
(Majd odamegy papához, elköszön és megpuszilja.)
Kedves Papa! Mondja meg a fiúknak, hogy békés ünnepeket kívánok!

MAMA *(Derékon karolja Marist, közben int Icának is, hogy kövesse.)*
Menjünk Aranyoskám! Icával elkísérünk az ajtóig.
A szatyorra vigyázz, nehogy a vonaton felejtsed.
És csókoltatjuk a piciket, ha erre jártok, feltétlenül begyertek....

(A nők kimennek a szobából. Papa a könyvespolchoz megy és felhangosítja a rádiót. Éppen a „kétszer kettő néha öt” című dalt sugározzák, az eredeti filmzenét. Kintről hallatszik a nők búcsúzkodása. Körülnéz. Észreveszi az eloltott gyertyákat, és újra meggyújtja azokat. Felvesz egy újságot a könyvespolcról, belenéz. Hirtelen kintről zajongás és lépések hallatszanak. Belép Józsi és Laci, köszönnek. Papa lehalkítja a rádiót.)

JÓZSI

Jó estét Papa! Békés ünnepeket kívánok!

LACI

Szép estét Papa! Boldog Karácsonyt!

PAPA *(A két fiú felé fordul, kezet nyújt nekik, és mosolyogva, de számonkérően mondja:)*

Adjisten! Vagy ahogy manapság nálatok szokás: Szabadság Elvtársak!
Végre megjöttetek! Még jó, hogy nem maradtatok le a családi Fenyő-ünnepről.
Hol voltatok ilyen sokáig? Marissal találkoztatok?

LACI

A gyárban húzták az időt, a szakszervezet osztogatott némi szaloncukrot.
Mintha nem akarták volna, hogy hamar hazajöhessünk. Utcán is alig lehet mozogni.
Marissal találkoztunk a lépcsőházban. Futott, hogy még elérje a vonatát.

JÓZSI

Nálunk termelési értekezlet volt, mert teljesítettük az éves tervet.
Pénzt is osztottak, kaptunk narancsot, banánt és néhány szaloncukrot.
Meg aztán... *(itt hatás-szünetet tart)*, ... meg aztán, kineveztek engem brigád-vezetőnek.
Ugye, hogy mégis érdemes volt belépni a pártba?

PAPA *(Elégedetten néz a fiára.)*

Nagy szerencséd van fiam. Amit nekem is köszönhetsz.
Mert az ostrom alatt én tiltottalak el a nemzet-testvérektől.
Ha akkor velük maradsz, még ma is törhetnéd a követ valamelyik lágerben.
Ha élnél egyáltalán.

LACI *(Kissé keserűen gratulálva.)*

Gratulálok bátyó! Neked aztán tényleg „malacod van”.
Se katonáskodás, se letartóztatás, jól kereső munkahely és előléptetés.
Nekem katonaság, 4 év hadifogság, utána pedig B-lista, és alja-munka.
De még ehhez is be kellett lépnem a pártba és aláírni a titoktartást.

PAPA *(Kérdően a fiára néz.)*

Titoktartási? Miért? Mit csináltál, amiről nem szabad beszélned?

LACI *(Miközben beszél, Józsi a kezével integet, hogy ne beszéljen.)*

Hát arról nem beszélhetek Papa, hogy... milyen jó volt ott a hadifogságban.
Hogy mit láttam, hogy vendégszeretők voltak, és milyen finomakat ettünk.
De főleg arról, hogy mennyivel jobb az élet az ottani szocializmusban.
És, hogy milyen nagy ott a szabadság és a gazdagság.

PAPA *(Látszik, hogy nem érti, ezért kérdően néz Józsira, aki csak mereven áll.)*

Ne mondd már! A rádió is ilyeneket mond. Hisz éppen erről kéne beszélned.
Hogy az emberek megértsék, hogy mennyivel jobb az új rendszer.
Józsi! Ugye szerinted se kéne az ilyen jó dolgokat elhallgatni.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

LACI *(Megpróbálja lezárni a kérdezősködést, ezért mosolyogva ezt mondja:)*
Papa! Azért nem szabad erről beszélni, mert az emberek még nem eléggé érettek.
Lehet, hogy itt is azonnal olyan jó életet akarnának, mint ami most ott van.
Még azt hinnék, hogy jobb ott hadifogolynak lenni, mint itt szabad embernek.
Türelmetlenkednének, hogy nálunk túl lassan mennek a dolgok.
Jobb nem siettetni a dolgokat, az embereket sem szabad feleslegesen idegesíteni.
Egyszer majd elmondok mindent, ha eljön az idő, és szabad lesz beszélni róla.

JÓZSI *(Idegességében rágja a bajuszát, és próbálja enyhíteni a helyzetet.)*
Papa, ne is hallgasson rá! Az az igazság, hogy Laci katonaként esett fogságba.
És csak akkor szerelték le, amikor onnan hazaengedték.
A katonai esküje szerint nem beszélhet arról, ami a katona-ideje alatt történt.
De hát Papa, ezt maga is tudja. Maga is volt katona.
Maga sem beszélhetett arról, hogy mi volt 17-ben az olasz fronton.

(Közben megjelenik Mama és Ica).

MAMA *(Kissé sápítozva.)*
Jaj, már megint az a politika. Legalább szentestén hagyjátok el.

PAPA *(Védekezően és kitérően.)*
Hát már beszélgetni sem szabad? Jól van no.
Ideje lenne már végre leülni és vacsorázni. Elvégre szenteste van.

JÓZSI *(A könyvespolcon égő öt gyertyára mutat.)*
Már kérdezni akartam... miért nem a karácsonyfán vannak a gyertyák?

MAMA *(Feltűnően gyorsan válaszol, és igyekszik terelni a témát.)*
Tudod, régen nem volt nálunk divat a karácsonyfa. Csak itt Pesten szoktunk rá.
Szenteste is csak gyertyát gyújtottunk.
Meg aztán félek is, hogy a fa meggyulladhat tőle. Ezért inkább külön égetem.
De most már tényleg üljetek le vacsorához.

ICA *(Segítőkészen.)*
Én szívesen megterítek. Behozzam az eccájgot?

PAPA *(Lemondóan legyintve.)*
Most már felesleges. Nem éri meg fáradozni, se itt a szobában teríteni.
Kevesen vagyunk, és az idő is elszaladt.
Menjünk a konyhába, ott gyorsan megvacsorázunk.
Mert ha húzzuk az időt, az utolsó buszotokat is lekésitek.

(Mindannyian elindulnak kifelé a szobából. Papa megy utoljára, mert még lekapcsolja a rádiót, elfújja a gyertyákat. Körülnéz, majd az ajtóhoz megy és leoltja a villanyt. Függöny le.)

Második szín vége.
*

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

HARMADIK SZÍN

Időpont: 1964. december 24. csütörtök este.
Szereplők: Papa, Mama, Józsi, Laci, Lackó, Ica, Maris, Éva.
Helyszín: A család nappali szobája. Szerény, de rendezett. Régi bútorok, az adott kornak megfelelő kiegészítőkkel (3. szín szerinti díszlet).

(Függöny fel. Szoba kivilágítva. Papa az asztalfőn ül és bibliát olvas. Mama lép be, és összehajtogatott kockás abroszt tesz az asztal másik szélére, majd kimegy. Egy kisfiú, Lackó szalad be és Papa mellé ül.)

LACKÓ *(Kérlelve.)*
Papaaaa! Olvassál belőle valamilyen karácsonyit!
Legalább addig, amíg a többiek nem jönnek.
Olyan sok érdekes van abban a nagy könyvben.
És olyan viccesen van leírva, mint ahogy a papok prédikálnak a templomban.

PAPA *(Lapozgat a bibliában, majd int Lackónak, hogy üljön mellé, az asztalfőre.)*
Jól van. Keresek valami idevalót. Már meg is van már. No, hallgassad csak.
(Elkezdi olvasni a bibliából, Lukács 2.8-20.-at a régi Károli-fordítás szerint.)
„Valának pedig pásztorok azon tartományban, kik kin a' mezőn hálnak vala, és vigyáznak vala éjszakán az ő nyájok mellett.
És ímé az Úr Angyala hozzájok eljöve, és az Úrnak dicsősége körülvevé őket, és nagy félelemmel megfélemlének.
És monda az Angyal nékik: Ne féljetek: mert ímé hirdetek néktek nagy örömet melly egész népnek öröme lészen;
Mert született néktek ma a' Megtartó (ki az Úr Krisztus), a' Dávid városában.
Ez pedig néktek a' jele: Találtok egy kisgyermeket bépólyálva feküdni a' jászolban.

(Közben Laci is bejön, megáll és hallgat. Kivárja a szakasz végét,.)

És hirtelenséggel jelenék az Angyallal mennyei seregeknek sokaságok, kik az Istent ditsérik és mondják vala:
Dicsőség a' magosságos mennyekben az Istennek! És e' földön békesség és az emberekhez jóakarat!
És lőn, mikor elmentek volna az Angyalok őtőlük a' mennybe, mondának a pásztorok egymásnak: Menjünk el Betlehemeig, és lássuk meg e' dolgot, mellyel az Úr megjelentett nekünk.
Elmenének azért sietséggel, és megtalálták Máriát és Józsefet, és a' kis gyermeket, ki a' jászolban fekszik vala.
Mikor pedig látták volna, elhirdették azt, a'mit nékik a' kisgyermek felől mondatott vala.
És mindenek a'kik hallák, tsudálkoznak azokon, a'melleket a pásztorok nékik mondottak vala.
Mária pedig mind ezeket magában tartja vala, és szívébe forgatja vala.
Megtérnek pedig a pásztorok, ditsőítvén és ditsérvén az Istent mind azok felöl, mellyeket hallottak és láttak vala, a'mint nékik megmondatott vala."

LACI *(Rámutat a néprádióra és kérdezi)*
Hol van a régi, szép nagy-rádió? És honnan van ez az ócskaság?
Hiszen ezen csak a Kossuth és a Petőfi rádió jön be.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

PAPA *(Felnéz a bibliából.)*
Józsitól kaptuk cserébe a nagy rádióért. Nekem ez is jó.
Legalább a Mama sem csavargatja el, ha port töröl.
Azon a nagy rádión... Józsi külföldi adásokat is tud hallgatni.

(Közben Lackó feláll, odamegy a rádióhoz, kapcsolgatja.)

LACI *(Leül a Papától és az asztalfőtől távolabb.)*
Gondolom, Józsi nem a Moszkvai Rádiót fogja hallgatni.
Sokkal inkább a Szabad Európát, vagy az Angol Rádiót.
Azért akár le is csukhatják, ha nem vigyáz.

PAPA
Ő tudja, ő dolga. Ha megvédte a párt 56 után, akkor ezért sem eshet baja.
Meg aztán ő itt a házmester. Az meg bizalmi állás.
Nem hiszem, hogy bárki feljelentené ebből a házból.
(Lackó a rádiónál áll, amelyből hirtelen magyar nóta hangzik fel.)
No látod? Ezt még egy gyerek is tudja kezelni.

(Lackó megunja a felnőttek beszélgetését és kiszalad a szobából.)

PAPA *(Szemüvegét a homlokára tolja és a fiára néz.)*
No, végre a gyerek is kiment. Mert valami fontosat akarok kérdezni.
Azt megértem, hogy a feleségedtől elváltál. El se kellett volna venned.
Még Lackó is szégyellte, hogyan az anyaként viselkedett.
Nem is törődött vele. Nőnek sem lehetett jó, ha te is félrejártál.
De ez az Éva nevű valaki. Tényleg el akarod venni feleségül? Ezt?

LACI *(Kissé kényelmetlenül izeg-mozog.)*
Igen, már megbeszéltük vele ezt a dolgot. Februárban már összeházasodunk.
Hamarosan kész az új lakásom, oda összeköltözhetünk.

PAPA *(Kételkedve megbiccenti a fejét.)*
Ha így gondolod, neked biztosan jó. De mi lesz a gyerekkel?
Lackó eddig itt, nálunk nevelődött. Itt is jár iskolába. Vele hogyan tovább?

LACI *(Igyekszik meggyőző lenni.)*
Úgy gondoltuk Évával, hogy mi az új lakásomba költözünk.
Lackó pedig itt maradhatna. Hogy ne kelljen kivenni a szokott helyéről.
Mi egész nap dolgozunk, az iskola pedig csak fél napos.
Nem maradhat fél napokra egyedül a lakásban.
Itt a Mama egész nap szemmel kísérheti, tisztességes ennivalója is lenne.

PAPA *(Csóválja a fejét.)*
Én ebből csak annyit értek fiam, hogy ti.... Lackó nélkül akartok élni.
Az már biztos, hogy neked lesz feleséged, de Lackónak nem lesz anyja.
Vak is látja, hogy Éva és a gyerek ki nem állják egymást.
Ahogy azt is, hogy neked Éva fontosabb, mint a fiad.
Máig sem értem, hogy miért pont ezt a nőt akarod feleségül venni.
Pedig ismertél másokat, akik hozzád mentek volna, és akiket Lackó is kedvelt.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

(Hirtelen Maris és Lackó lép a szobába, és a két férfi hirtelen másról kezd beszélni.)

LACI

Papa, hogy is mondta az előbb? Hamarosan nyugdíjba fog menni?

PAPA

Így van. Már előbb is elmehettem volna, de akkor még adtak néhány évet.
Most már 65 évesen öreg vagyok. Se éjjeli őrnek, se tűzoltónak nem való.
Meg aztán majdnem annyi lesz a nyugdíjam, mint amennyi a bérem volt.
Minek erőltessem akkor magamat? Végre szabadon járhatok a gyülekezetbe.

MARIS

Hallom Laci, hogy hamarosan kész lesz az új lakásod, beköltözhetsz.
Azt is csiripelik a verebek, hogy még új feleség is kerülhet abba az új fészekbe.
(Ezt hallva, Lackó kiszalad a szobából. Maris utána fordul, nem érti.)
Hová szalad ez a gyerek? Talán jött valaki?

(Kintről hangok hallatszanak. Mama és Lackó bekíséri Józsit a szobába. A szereplők vagy üldögélnek, vagy állnak, esetleg járkálnak. Papa többnyire ül és mindig a bejárattal szembeni asztalfőn. Csak Lackó ülhet a papa mellé közvetlenül. Mama, ha leül, akkor mindig az asztaltól távolabb és a hokedlira.)

JÓZSI *(Köszön, miközben leveszi a kabátját és felakasztja.)*

Jó estét Papa! Hogy szolgál az egészsége?
(Maris felé bólint.)
Neked is Maris! Jól vannak a gyerekek?
(Majd Lacihoz fordulva.)
Szervusz Öcskös! Hát te is itt vagy?

MAMA *(Kissé sürgetve a többieket.)*

Ne köszöngessetek már annyit. Inkább gyorsan beszélgessetek még a vacsora előtt.
Mióta Józsi a házmester, azóta napjában többször is benéz. Felesleges mindig köszönni.

MARIS *(Ártatlanul és érdeklődően.)*

Hallom a Mamától, hogy ma meglepetés-vendég is lesz.
Találgassak, vagy megmondjátok?

JÓZSI *(Kissé kajánul és Marissal összekacsintva.)*

Én is hallottam már hasonlót, már előre furdal a kíváncsiság.

PAPA *(Feláll, és az ajtó felé indul.)*

Ki kell mennem, addig beszélgessetek.
És ne találgassatok! Mert akkor nem lesz meglepetés.

MAMA *(Mintha hirtelen dolga lenne.)*

Én is megyek, a vacsorához is elő kell készíteni az eccájgokat meg a poharakat.
Ti meg addig az abroszt ráteríthetnétek az asztalra.
Aztán beszélgessetek, úgyis elég ritkán találkoztok.

MARIS *(Érdeklődve, célzás nélkül.)*

Hallom Józsi, hogy nem tetszik a házmesterkedés.
Pedig az egy igen jó állás. Nem kell munkába járni, itt van körülötted a munka.
Meg aztán bizalmi állás is. Sőt, lakbért se kell fizetned.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

JÓZSI *(Elkomorul, kényelmetlen neki ez a kérdés.)*
Jobb volt a nyomdában. Reggel mentem, este jöttem, utána pihenhettem.
Itt meg gyakran még éjszaka is fel kell kelnem.
Hogy kinyissam a kaput, beengedjem a házba... a későn jövőket.
Naponta összeszedni a szemetet, takarítani a lépcsőházat, seperni a gangot.
Ez a munka inkább nőnek való.

MARIS *(Kérdően néz Józsira.)*
Aztán miért nem maradhattál a nyomdánál? Hiszen régen párttag voltál.
És a forradalom után, az új pártba is beléptél. Mi történt?

JÓZSI *(Zavarban van, nehezen válaszol.)*
Azt mondták, hogy az ellenforradalom alatt határozatlan voltam.
Azzal is megvádoltak, hogy a felkelőkkel is összejátszottam.
Bizonyítani nem tudták, de a nyomdából el kellett mennem.
Helyette ide helyeztek házmesternek, hogy itt bizonyítsak.
Ezt a munkát meg utálom. Úgy érzem, mintha a házban mindenki besúgónak tartana.

LACI *(Kajánul megjegyzi.)*
Még ha nem lenne igaz, akkor sincs min csodálkoznod.
Hiszen a házban mindenki ismer téged. Elég régóta.
Tudják, hogy először a szocdemeknek szórólapoztál.
De 44-ben már a nyilasokkal együtt meneteltél.
Utána beléptél a pártba és dolgoztál a nyomdájukban.
Forradalom alatt is mindig oda csapódtál, ahol magasabban állt a zászló.
Utána meg egyből beléptél az új pártba, és újra éltetted a ruszkikat.
Mindig azt szolgáltad, aki a hatalmon volt. Ne csodálkozz, ha besúgónak gondolnának.

JÓZSI *(Mérgesen.)*
Jól van na! Tényleg sokféle dolgot cselekedtem.
Miért baj, ha a könnyebb utat választom, hogy nekünk jobb legyen?
De azt se feledd Öcskös, hogy neked is segítettem.
Emlékezz csak az 56 októberi Kossuth-téri lövöldözésre.
Előtte nem én mondtam meg neked, hogy hova állhatsz, és merre ne menj?
Még szerencse, hogy hallgattál rám. Mert különben a sírodat gondozhatnánk.
Azt is én tanácsoltam, hogy november első napjaiban be ne menj dolgozni.
Jól jártál azzal, hogy kimaradtál a lövöldözésekből.

MARIS *(Kérlelően néz testvéreire.)*
Hagyjátok ezt az egészet. Ami volt, az elmúlt. Spongyát rá.
Mindenkinek megvan a saját útja. Ha maga választotta, magát okolja.

LACI *(Flegmán.)*
Fene tudja. Nekem elegem van a politikából meg a párt-szólamokból.
Ezért nem is léptem be ebbe a Kádár-féle pártba.
Nemrég technikusi oklevelet szereztem, értem a szakmát, boldogulok.

JÓZSI *(Megrándítja a vállát.)*
Akkor ne is csodálkozz, ha csak egyszerű beosztott maradsz, örökre.

Mert bármilyen jól és sokat dolgozol, Párt-szél nélkül nem haladsz előre.
A hatalomnak soha nem okosokra van szüksége, hanem megbízható káderekre.
Olyanokra, akik az utasításokat végrehajtják és nem finnyáskodnak.
Valamit valamiért. Tudni kell alkalmazkodni. Annak van becsülete.

(Papa jön be a szobába. A beszélgetés ezzel megszakad.)

PAPA *(Sétálgat, látszik, hogy valamit kérdezne, de végül mégiscsak kiböki.)*
Lacikám. Soha sem említed, hogy mi volt veletek az orosz fogságban.
Még mindig köt a titoktartás? Hiszen azóta sok minden változott.
Sztálint is eltemették, Rákosi is eltűnt. Amnesztiát hirdettek...

LACI *(Ránéz Józsira, aki biccent, hogy talán egy keveset lehet mondani.*
Igazság az, hogy legszívesebben elfelejteném, de nem tudom.
Annyira borzalmas volt az a 4 év, hogy még ma is felriadok a rémálmoktól.
Ott szinte egyik napról a másikra éltünk, agyondolgoztatva, sokszor éheztetve.
Érezve, hogy bármikor agyonlőhetnek, vagy betegségben elhullhatunk.
De leginkább az borzasztott el, ahogyan az ott élő egyszerű emberek éltek.
Az, hogy néha ők kértek tőlünk ennivalót. Tőlünk, a hadifoglyoktól.
És, hogy kis vétkekért is könnyen Szibériába toloncolták őket.
Látni azt, hogy milyen az a szocialista szabadság és jólét.
Látni azt, hogy mi várhat ránk. Nem is akarok erről beszélni, mert...
(Elfordul, és a szemét megtörölgeti.).
Ezért nem szólhattam. Mert elvihettek volna rémhír-terjesztésért vagy lázításért.
Sőt azokat is, akiknek erről beszéltem volna. Nem igaz Józsi?
Ne is kérdezzen senki többet ezekről az évekről. Kérem!
Ha már nem tudom sohasem elfelejteni, legalább ne emlékeztessenek rá.

MARIS *(Megértően bólint, és igyekszik elterelni a témát.)*
Most látom, hogy milyen aranyos karácsonyfájuk van!
És még lámpácskákat is sikerült hozzá szerezni. De jól néz ki az az asztali lámpa.

PAPA *(Ő is igyekszik lezárni a témát.)*
Mát igen. A Mamával elhatároztuk, hogy meglepjük magunkat.
Este az olvasáshoz vagy a rádió-hallgatáshoz az is elég fényt ad.

(Közben Mama és Lackó is bejönnek a szobába. Icát kísérik, aki ekkor érkezett.)

ICA *(Kezével integet mindenkinek, miközben kabátját leveszi és felakasztja a fogasra.)*
Adjon Isten boldog karácsonyt mindenkinek! Látom, én vagyok az utolsó.
Elnézést, hogy mindenkit megvárakoztattam.

(Lackó a szobában járkál. Nézeget a könyvespolcon, a földön ülve lapozgat.)

JÓZSI *(Mosolyogva, Lacira kacsintva.)*
Nem késtél el hugi! Még lesz egy meglepetés-vendég is.
Addig is mesélj, mi újság? Hallom, hogy nálatok sem rózsás a helyzet.

ICA *(Kissé fanyalogva.)*
Ilyen az élet. Sajnos kiderült, hogy nem illünk össze a férjemmel.
A két nagyobbik lányunkat kénytelen leszek idehozni a Mamához.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

A kisebbik pedig az anyósomhoz kerül, a férjem húga neveli majd.
Az itteni kettő is náluk karácsonyozik, de nélkülünk.
Mi a férjemmel megpróbáljuk rendezni a dolgot. De ebből válás lesz, úgy látom.
Ünnep van, beszéljünk inkább másról. Nálatok mi a helyzet?

MARIS *(Kissé szabódva.)*
Hát nálunk sem minden fenékig tejfel.
Bedolgozó vagyok a háziipari varrodánál. Otthon varrok, hímzek.
De abból még hideg vízre sem telik, nemhogy levesre.
A férjem a helyi szövetkezetben dolgozik, de ott is nagyon kevés a pénz.
Januártól Pestre fog ingázni, egy gyárba. Jóval többért, de alig lesz otthon.
Kell a pénz, mert itt vannak az unokák. De majd csak lesz valahogy.

MAMA *(Hirtelen a fejéhez kapja a kezét.)*
Jó hogy mondod lányom! A múltkor hoztál hímezni baba-kelengyéket.
Kihímeztem, ahogy mutattad. Gyere ki a konyhába.
Nézd meg, hogy milyenek lettek. Remélem megfelel a szövetkezetnek.

(Mama és Maris kimennek a szobából. Papa az asztalnál ül. Úgy tesz, mintha a bibliát olvasná, de figyel. Lackó most fedezte fel az asztali lámpát, azt kapcsolgatja.)

ICA *(Józsihoz fordul.)*
És mi van nálatok, Józsi? A fiaddal nemrég találkoztam.
Szép szál legény lett. Bírod még a házmesterséget?

JÓZSI *(Nem túl nagy lelkesedéssel válaszol.)*
Ő is nyomdásznak készül. Közben dobolni tanul.
Hétvégeken az iskolai zenekarban játszik, meg házibulikon.
Jövőre talán már katonának is behívhatják.
Sajnos, az asszony egyre betegesebb.

(Csöngetés hangja hallatszik. A beszélgetés megszakad. Mama lép be a szobába, Lacihoz megy és valamit a fülébe súg. Aki erre kimegy a szobából. A többiek kérdően néznek egymásra. Némi csend és várakozás. Majd Laci egy divatosan öltözött, úrias „dámát” kísér a szobába. Megáll, a hölgyet maga mellé vonja, derekánál kissé átöleli és magához húzza. Éva az.)

LACI *(Büszkén körbenéz és megszólal.)*
Ezennel bemutatom Évát, a menyasszonyomat. A jövendőbeli feleségemet.

ÉVA *(Lekicsinylően körültekint és köszön!)*
Szép estét és boldog karácsonyt kívánok mindenkinek!
Éva vagyok. Örülök, hogy végre megismerkedhetünk!

(Mindenki nézi. Mielőtt visszaköszönhetnének, Lackó kiszalad a szobából. Mama utána. Függöny le.)

Harmadik szín vége.
*

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

NEGYEDIK SZÍN

Időpont: 1974. december 24. kedd este.
Szereplők: Papa, Mama, Laci, Éva, Józsi, Ica, Maris, Márta
Helyszín: A család nappali szobája. Szerény, a szokásos módon rendezett. Régi bútorok, az időközben változott és a korhoz igazodó kiegészítőkkel (4. szín szerinti díszlet).

(Függöny fel. Szoba kivilágítva. Papa az ajtó felé néző asztalfőn ül. Az asztal másik végén Laci és Éva, Mama a fotelben.)

PAPA *(Mamára néz, majd miután az bólint, beszélni kezd.)*
Már régóta meg akartuk kérdezni a Mamával, hogy mit tudtok Lackóról.
Fél évente benéz hozzánk, de nem sokat beszél magáról.
Annyit tudunk, hogy valahol vidéken dolgozik, és oda is költözött.

ÉVA *(Kissé méltatlankodva, gyorsan válaszol.)*
Ő döntött úgy, hogy érettségi után vidéken fog tanulni.
Fogta magát és kollégiumba költözött. Ő akart elmenni tőlünk.

MAMA *(Felhúzza a szemét, arcán látszik, hogy nem elégedett a válasszal.)*
Na de hát, Évikém, csak tudtok róla valamit. Hogyan él, mit dolgozik?
Néha benéz hozzátok. Biztosan beszélt ezekről.

LACI *(Elhúzza a száját, érezhető, hogy nem szívesen beszélne erről.)*
Ha eljön hozzánk, éppen csak beköszön. Alig beszél magáról.
Mi meg nem kérdezzük. Úgy éli az életét, ahogy neki tetszik.
Nem avatkozunk az életébe. Felnőtt, jó állása van, eltartja magát.

PAPA *(Kissé megcsóválja a fejét, a Mamára néz. Majd a fiára.)*
Úgy látom, hogy csak kerülgetjük a forró kását.
Lacikám! Tényleg nem tudnátok, hogy Lackó megházasodott?
Azt sem, hogy a fiatoknak kislánya is született?
Hiszen, amikor itt járt, nekünk még a fényképeket is megmutatta.
Csodálkoztam is, hogy ti nem voltatok ott az esküvőjén.

ÉVA *(Sértődötten és felháborodottan felcsattan.)*
Ahhoz nekünk semmi közünk. Erről mi otthon nem beszélünk.
Amikor megírta, hogy megházasodik, mi már ezt lerendeztük vele.
Szó sem lehet róla, hogy egy külföldi nőt hozzon hozzánk a családba.
Azt is megírtuk neki, hogy nekünk ettől a nőtől nem kell unoka.

MAMA *(Döbbenten néz Évára.)*
De hiszen Lackó felesége egy tisztességes okos és szép lány.
Innen a határ túloldaláról. Nekünk bemutatta.
Nem zsidó, nem cigány. Talán az a baj, hogy ortodox hitű?
Vagy inkább az a bajotok Lackóval, hogy nem azt vette feleségül, akit neki kinéztetek?

ÉVA *(Felháborodva.)*
Mama kérem! Ez a mi kettőnk dolga Lacival. Mi így döntöttünk.
Nem fogjuk megengedni, hogy a kettőnk békés életét idegenek megzavarják.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

PAPA *(Kérdően ránéz a fiára.)*
Laci fiam! Szólj már valamit. Hiszen én téged kérdeztelek, nem Évát.
Mutasd már meg, hogy nálatok te viseled a nadrágot!

LACI *(Kényszeredetten válaszol, kikerülve a szembesülést.)*
Papa kérem, fejezzük be ezt a témát. Mi így határoztunk.
Maguk is tudják, hogy Lackóval nehéz volt együtt élni.
Évát sem viselte el. Amióta elment tőlünk, legalább nyugodtak vagyunk.
Semmi kedvünk még ezzel is felborítani otthonunk békéjét.
Mindenünk megvan, nincs szükségünk Lackó segítségére. Neki sem a miénkre.

MAMA *(Szomorúan, szemeit törölgetve.)*
Lackó biztosan megáll a lábán. Talán jobb is, ha távol van tőletek.
Adja Isten, hogy öregkorotokra ne szoruljatok az ő gondoskodására.
De a kislányukat azt sajnálom. Biztos szüksége lenne nagyapára, nagymamára.
Remélem, Lackó egyszer elhozza hozzánk, hogy a papával még megláthassuk.

ÉVA *(Összenéz Lacival, fejével biccent neki, majd szedelőzködni kezd.).*
Azt hiszem indulnunk kell.
Nem tudunk itt maradni vacsorára.

MAMA *(Meglepődve és kérlelve.)*
De hát kész már a vacsora. Ahogy megjönnek a többiek, már tálalhatunk is.
Vagy talán megsértettünk benneteket valamivel?

LACI *(Megpróbál magyarázkodni.)*
Á, dehogy, csak mennünk kell. Ilyenkor már alig van közlekedés.
És az esti miséről sem késhetünk le.
Majd karácsony másnapján benézünk ebéd környékén.

PAPA *(Egykedvűen, mint aki nem is akarná őket tartóztatni.)*
Ha mennetek kell, akkor menni kell. Akkor várunk benneteket karácsony másnapján.
Még egyszer köszönjük ezt a szép fotelt. Lám, Mama már ki is próbálta.
Nagyon jó lesz benne üldögélve olvasgatni, rádiót hallgatni.

LACI *(Hirtelen ránéz a rádióra, és mintha gondolkodna.)*
Ott nemrég még egy ócska nép-rádió volt. Honnan van ez az új?
És látom, hogy sokcsatornás. Maguk is hallgatják talán a külföldi adókat?

(Közben Éva és Laci készülődik. Mama és Papa is feláll, hogy kikísérjék őket.)

PAPA *(Egykedvűen.)*
Újabban én is hallgatok külföldi magyar adásokat. Vatikánt, Szabad Európát.
Mert a Kossuth és Petőfi már alig mond valamit.
Csak a kormányt és a pártot dicséri. A bajokról pedig nem szól.
Mintha nem látnák, hogy mi van körülöttünk, hogyan élünk.

MAMA *(Hirtelen elszólja magát, amit szinte azonnal megbán.)*
Lackó itt volt nemrég, ő hozta nekünk karácsonyra.
Még antennát is fabrikált hozzá. Olyan szép a hangja...

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

(Hogy ezt bebizonyítsa, bekapcsolja a rádiót.)

(Mama elindul kifelé. Laci és Éva felveszi kabátját, majd a Papával ők is kimennek. Kintről búcsúzkodás hangja, majd ajtó csukódása. Közben a rádióban felhangzik a „Szabó család” műsor-kezdése. Hirtelen csöngetés, ajtónyitogatás, köszöngetések kívül. Papa, Józsi, és Maris lép a szobába, kicsit járkálnak és nézelődnek, majd az asztalhoz ülnek. Papa közben lekapcsolja a rádiót. Mama lép a szobába, a fürdő-köpenyes, hálóinges Icát karon fogva kíséri és leülteti a fotelbe.)

JÓZSI *(Kíváncsian végignéz a többieken, majd kérdően a Papára néz.)*
Történt valami? Mert, a folyóson összefutottunk Lacival és Évával.
De úgy viharzottak el mellettünk, mintha menekülnének. Főleg Éva.
Még a köszönésünket is alig fogadták. Talán megsértődtek valamiért?

PAPA *(Kissé rágja a bajuszát, mielőtt megszólalna.)*
Semmi különös, csak beszélgettünk. Lackóról.
Aztán elmondták, hogy mi az, amihez nekünk semmi közünk.

MARIS *(Bólogatva.)*
Mindig éreztem, hogy Éva nem szereti Lackót.
Csak azt nem értem, hogy Laci miért bánik így a fiával.

ICA *(Egyetértően biccent majd kiegészíti.)*
Régi dolog, csak nem beszéltünk erről. Lackó nem várt gyerek volt.
Az anyja nem foglalkozott vele, Laci is gyakran csak nyűgnek érezte.
Azért került ide, a Mamához. Pedig Lackó nagyon apás volt.
De amikor megjelent Éva, Lacit már nem érdekelte a fia.

JÓZSI *(Kiegészítve a történetet.)*
Főleg azok után, ami az esküvőjük előtt történt.
Mert Éva csak egy feltétellel volt hajlandó Lacihoz menni feleségül.
Azzal, hogy Lackót nem veszik magukhoz az új lakásba.
Laci pedig belement. Tudom, mert előttem történt, én voltam az esküvői tanújuk.

MARIS *(Folytatva a történetet.)*
Lackó mindezt megérezte. Ezért is utálta Évát.
Apjának sem tudta megbocsájtani, hogy Évaért lemondott róla.
Emlékszünk rá, hogy 10 éve, amikor Éva megjelent itt, Lackó kifutott a szobából?
Lehet, hogy már akkor megérezte, nem anyát hoz apja a házhoz.

(Közben Mama is bejön a szobába, leül a fotelbe és bekapcsolódik a beszélgetésbe.)

MAMA *(Kissé szomorúan.)*
Félek, hogy miattam történt az egész.
Mert amikor Lackó már 15 éves volt, én kértem Lacit, hogy vegye magához.
De hát, itt volt akkor még Ica két nagylánya is. Sok volt nekem a három unoka.
Ezért aztán Laci kénytelen volt Lackót magukhoz venni, Éva meg háborgott.
Lackóval állandóan veszekedtek.
Laci meg mindig Évának adott igazat.
Így aztán Lackó, ahogy lehetősége volt, vidékre ment tanulni, kollégiumba költözött.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

PAPA *(Békítve Mamát, csendesítve a többieket.)*
Mama! Ne magadat hibáztassad! Ez volt megírva a sors könyvében.
Az a fontos, hogy Lackónak jó állása van, lakása és családja.
Saját erőből, szülők nélkül is boldogult. Nem szorul senkire.
Laci és Éva szintén jól megvannak együtt. Majd az Ég igazságot tesz.

MARIS *(Szintén Mamát vigasztalja.)*
Ne magát vádolja Mama! Maga már akkor is betegeskedett.
Ica két lányát sem tudta már akkor kordában tartani.

ICA *(Egyetértőleg.)*
Igazad van Mariska! A két lány is éppen akkor érettségizett.
Udvarlók, kimaradások. Nem bírta ezt a Mama.
Az ő szíve akkor már rendetlenkedett. Én is akkor estem le a lábamról.
Ezért költöztem én ide, a lányok pedig a mi lakásunkba.
Hiszem már ők is felnőttek voltak, dolgoztak, ellátták magukat.

JÓZSI *(Kérdően körülnéz.)*
Hugi. Te találkoztál Laciékkal az előbb?
És honnan van ez az új fotel?

ICA *(Tagadóan rázza a fejét.)*
Nem. Amikor jöttek és átmentem a másik szobába.
Nem akartam, hogy így betegen lássanak.
Évával sem akartam találkozni. Utálom, amikor lenéző és nagyképű.
Annál csak az a rosszabb, amikor sajnálkozik vagy mézes-mázos.
Lacit is nehezen viselem, amióta ez a nő dróton rángatja.

MAMA *(Helyeselve, hogy másra terelődjön a szó.)*
Ne is beszéljünk ilyenekről.
A fotelt Laciék hozták karácsonyi ajándéknak.
Éppen jó lesz szegény Icukámnak, hogy abban pihenhessen napközben.

PAPA *(Tovább tereli a beszélgetést.)*
És, te Józsikám? Hogy vagytok?

JÓZSI *(Ingatja a fejét.)*
Hát valahogy így is, úgy is. A munkahelyen jól alakulnak a dolgok.
Segítettek a régi elvtársak. Nemcsak visszavettek a nyomdába.
De nemrég előléptettek vezetőnek, sőt párt-titkárnak is megválasztottak.
Sajnos, otthon az asszony egyre betegebb. Már a bedolgozás sem megy neki.
De most már elintézhetem, hogy bekerüljön a Központi Állami Kórházba.

PAPA *(Maris felé fordul.)*
És te, lányom? Nálatok mi újság?
Hogy vannak a gyerekek és az unokák?
Igényeltetek háztáji földeket?

MARIS *(Kicsit megvonja a vállát.)*
Nálunk nincs semmi különös. A párom beteges, talán leszázalékolják.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

Én még tartom magam valamennyire, de a hímzést már nem bírja a szemem.
A gyerekek kirepültek, önálló életet élnek. Néhány utcára laknak csak.
Az unokák szépen fejlődnek, az iskolai szünidőket nálunk töltik.
Kaptunk háztájit, azt a fiamék művelik, elég szép pénzt hoz nekik.

ICA *(Mentegetőzve megszólal)*
Elnézést, de rosszul érzem magam. Szédülök, gyenge vagyok.
Ugye nem haragszotok, ha most inkább lefeküdnék?

(Ica megpróbál a fotelból felkelni. Mama és Maris azonnal felpattan a székről, hogy segítsen neki.)

MAMA *(Miközben lassan kikísérik, Icát visszaszól.)*
Mi lefektetjük Icát, utána pedig megterítünk a vacsorához.
Addig beszélgessetek. Úgyis egyre ritkábban találkoztok.

(Papa és Józsi együtt marad a szobában. Józsi észreveszi a rádiót.)

JÓZSI *(Rámutatva a rádióra.)*
Ez az, amit Lackó hozott? Ezt ismerem, nekünk is ilyen van.
Jó kis rádió. Látom, antennát is készített hozzá.
Mi meg vettünk karácsonyra egy nagy TV-t.
A régit elhoznám ide, hogy maguknak is legyen.

PAPA *(Egyetértően.)*
Köszönöm fiam. Az jó lesz. Esténként legalább elnézegethetjük.

JÓZSI *(A Papához megy és fojtottabb hangon megkérdezi.)*
Ica egyre rosszabb állapotban van. Kiderült már, hogy mi a baja?

PAPA *(Odamegy az ajtóhoz, kiles és körbenéz, majd visszajön és halkan ezt mondja.)*
Ica rákos és menthetetlen. Nemrég volt itt az orvos, tőle tudom.
Szerinte már csak néhány napja van hátra. Az ópium tartja benne a lelket.
Icán és Mamán kívül már mindenki tudja.
Maradjon is így! Legalább nekik legyen még szép karácsonyuk!

JÓZSI *(Önkéntelenül is elszólja magát.)*
Sejtettem, de magamnak se mertem bevallani.
Szegény mama, hiszen ő is alig áll a lábán.
Félek, hogy a feleségemnél is hasonló baj lehet.
Ez az év nagyon betett a családnak.

(Kintről vidámnak tűnő beszélgetések, nevetések hallatszanak. Szobában a két férfi szomorúan áll egymással szemben, majd halkan a székre roskadnak, maguk elé nézve. Függöny le.)

Negyedik szín vége.
*

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

ÖTÖDIK SZÍN

Időpont: 1984. december 24. hétfő este. Hanuka 6. napja
Szereplők: Papa, Márta, Laci, Éva, Lackó, Józsi, Erzsi.
Helyszín: A család nappali szobája. Szerény, régi bútorokkal. Néhány időközben megváltozott kiegészítővel (5. szín szerinti díszlet).

(Függöny fel. Szoba kivilágítva. Papa az ajtó felé néző asztalfőn ül. Mellette egy üres szék. Lackó kivételével a családtagok mind az asztal másik vége felé ülnek. Lackó a Papa közelében vagy a fotelben.).

PAPA *(Körül néz, majd lassan megszólal.)*
A karácsony... szomorú ünnep számunkra.
Tíz éve, Karácsony másnapján hunyt el Ica.
Rá egy évre, a karácsonyi ünnepek után Mama is elhagyott minket.
Azóta családunkban sok minden megváltozott.
Eltávolodtunk egymástól, alig látogatjuk egymást.

JÓZSI *(Próbál mentegetőzni.)*
Engem nyugdíjaztak. Feleségem beteg, nekem őt kell gondoznom.
Maris szegény egyre betegebb. A férjét is leszázalékoltak.
Ezért is küldte Erzsit, hogy mint leánya itt legyen helyette szentestén.

ERZSI *(Igyekszik bekapcsolódni.)*
Igen Papa! Anyu engem küldött maga helyett és Békés ünnepeket kíván!
Azt üzeni, ha jobban lesz, feltétlenül eljön látogatóba.
Disznótoros kóstolót is küldött, azt már a konyhában odaadtam.

LACI *(Igyekszik szépíteni a helyzetet.)*
Tudja Papa, nekünk is alig van időnk.
Én túlmunkát vállalok, hogy ne nyugdíjazzanak, hogy tovább dolgozhassak.
Éva már nyugdíjas, kell a plusz-pénz.

ÉVA *(Igyekszik még több érvet előhozni.)*
Igen, és sokat betegeskedünk mi is. Laci azért dolgozik mert kevés a pénz.
A siófoki házunkat is most újítjuk fel. Az ottani kertet is magunk műveljük.
Ezért hétvégeken mindig odautaznunk, nincs időnk ide járkálni.

PAPA *(Csóválja a fejét, látszik elégedetlensége.)*
Nem inkább az a bajotok, hogy a Mama halála után elvettem Mártát feleségül?
Mert amíg egyedül voltam, szinte mindennap a nyakamra jártatok.
És ígértétek, hogy majd gondoskodni fogtok rólam.
De amikor megtudtátok, hogy elveszem Mártát, egyből elmaradtatok.
Egyikőtök sem vállalta, hogy tanú legyen. Esküvőnkre sem jöttetek el.
Nem inkább Márta miatt nehezteltek rám?

ERZSI *(Szabódik, hogy mondja-e vagy nem, de végül kiböki.)*
Kedves Papa! Valamit még el kell mondanom, anyukám megkért rá.
Azt, hogy ő csak akkor fog ide jönni látogatóba, ha Márta nem lesz itt.
Nem akar vele találkozni. Kéri, hogy ezért ne tessék megharagudni!
De én majd helyette be fogok nézi, időnként.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

LACKÓ *(Papa mellé áll, igyekszik erősíteni.)*
Én csak azt tudom ismételni, amit még a házasodása előtt mondtam.
Amikor megkérdezte, hogy mi a véleményem az újraházasodásáról.
Akkor azt mondtam, hogy tegyen úgy, ahogy jónak érzi.
És ne hallgasson másra, mert az ön életéről van szó.
Mások elvárásai miatt ne áldozza fel magát, nem érdemes.
Amit elmulasztunk, azt később már nemigen lehet bepótolni.
Néha nem árt magunkra is gondolni.

(Enyhe zúgolódás és méltatlankodás a szobában, de a Papa csendre inti őket.)

PAPA *(Kérdően és kissé lenézően körbenéz.)*
Úgy látszik, itt csak a fiatalabbak mernek még őszintén beszélni.
Gondoljátok, hogy nem látom, miről van szó?
Az a bajotok, hogy Márta hozzám képest túl fiatal.
Hogy veletek majdnem egyidős, így akár benneteket is túlélhet.
Nem a Mama emléke miatt vagytok felháborodva.
Attól féltek, hogy elveszhet az örökségetek.

ÉVA *(Kissé pökhendi és flegma módon beszól.)*
Azért az mégis nonszensz, hogy egy idegent többre becsüli a saját gyermekeinél.

LACKÓ *(Egy célzással próbálja Évát leállítani, vigyorogva megszólal)*
Érdekes, mintha a családban már előfordult volna hasonló.
Sőt sokkal keményebb eset.
Amikor az apa egy idegen nőért eldobta a fiát... majd az unokáját is.
Egy idegen nő kérésére. Éva néni talán nem emlékszik ilyesmire?

(Éva felugrik a székből és visszavágni készül, de Laci visszahúzza és csendre inti.)

PAPA *(Évát leinti, majd határozottan folytatja.)*
Bolondnak néztek engem? Kitaláltok mindenféle kifogásokat.
Azt hiszitek, nem hallottam, miket sutyorogtatok egymás között?
Mama halála után, még Márta előtt, naponta jártatok a nyakamra.
Hogy kössek valamelyikőtökkel eltartási szerződést.
Egymást pocskondiáztátok, hogy a másikótokat miért ne válasszam.
Közben azon egyezkedtetek, hogy melyikőtöké legyen a lakás, a bútor, a betét.

(Még nagyobb zúgolódás és méltatlankodás a szobában. Hirtelen Márta lép be a szobába. Erre mindenki hirtelen elcsendesedik)

MÁRTA *(Aggódva körülnéz.)*
Zajt hallottam! Csak nincs valami baj? Papa kérem, jól van?
Tudják, az utóbbi időben egyre gyakrabban gyengélkedik.
Néha a gyülekezetben is rátört a rosszullét, néha orvost is kellett hívni.
De ezt titkolta, nem akarta a családját elszomorítani.

PAPA *(Feláll, kihúzza magát, és szinte színpadiasan mondja.)*
Márta kérem, itt most másról van szó!

Komoly családi ügy, amiben rendet kell vágni.
Kérem, üljön ide mellém! *(és az asztalfő melletti üres székre mutat.)*

MÁRTA *(Kissé szabódva, kényelmetlenül érezve magát.)*
De ha ez családi ügy, akkor nem szívesen zavarnék.
Lehet, hogy csak rontanék a helyzeten.
Inkább addig előkészülnék a vacsorához, összeszedem a készletet.

PAPA *(Határozottan.)*
Kérem Márta, üljön ide mellém!
Családi ügy, és maga már az én családomhoz is tartozik.
(Megvárja míg Márta mellé ül, majd folytatja.)
Ideje, hogy elválasszuk ocsútól a búzát.
Vacsora előtt előbb tisztázzuk a dolgokat.
Közben még az is kiderülhet, hogy hány főre érdemes megteríteni.

ÉVA *(Kissé fennkölten.)*
Lacival minekünk még máshová is el kell mennünk.
Ezért mi nem vacsoráznánk itt. Ugye Laci?

LACI *(Kényszeredetten.)*
Igen, fontos vendégség. Ott fogunk vacsorázni.

JÓZSI *(Kapva az alkalmon.)*
Én sem maradhatok. Az asszony betegen fekszik, őt is el kell látnom.
És ilyenkor már a buszok is alig járnak.

PAPA *(Feláll, mintegy jelezve, hogy fontosat mond.)*
Értem a dolgot, nem szükséges magyarázkodni.
Hogy mindenki egyformán értse, én ezután senkit sem hívok ide.
Aki nem akar jönni, az ne jöjjön. Nem haragszom meg érte.
Aki jön, az jön. Mi pedig Mártával szívesen látjuk.
Aki pedig most menni akar, annak jó éjszakát és békés karácsonyt kívánok!

(Józsi, Laci és Éva veszi a kabátját, Papa addig bekapcsolja a TV-t., majd kikíséri őket a szobából. Éppen a TV Torna szignálja megy: „Egy kicsi mozgás mindenkinek kell...” . Kintről búcsúzkodást hallani).

ERZSI *(Próbálja megtörni a csendet.)*
Amikor Anyu ide küldött, éreztem, hogy valami nincs rendben.
Igazán elmondhatott volna többet is, hogy mire számítsak a családban.

LACKÓ *(Egykedvűen megjegyzi.)*
Sajnos, nálunk ez a divat. Még kezdő vagy itt... a pesti családi vonalban.
Idővel rájössz, hogy az őszinteség nem az erősségünk.

MÁRTA *(Lackó felé fordul.)*
Lackó kérem! Ha nem haragszik, megkérdezném.
Nem felejtett el... elköszönni a szüleitől?

LACKÓ *(Egykedvűen és fanyarul mosolyogva.)*
Semmi gond. A válasz egyszerű.

Nem felejtettem el. Én már sok éve elköszöntem tőlük.
Idegenektől pedig nem szoktam búcsúzkodni.

ERZSI *(Elképedve.)*
Lackó! Teljesen le vagyok merevedve.
Tényleg ennyire elromlott szüleiddel a kapcsolat.

(Közben kint ajtózárás hangja, majd Papa is bejön a szobába. A TV-t kikapcsolja.)

PAPA *(Kissé dünnyögve, szomorkásan, de felszabadultan.)*
No, ezen is túl vagyunk. Most legalább tisztán látjuk a dolgokat.
Marisékról már mindent tudok, meg aztán még beszélgethetünk.
Hiszen Erzsi itt alszik ma, mert már csak reggel lesz vonatja.
Inkább te mesélj, Lacikám. Rég nem voltál itt.
Apád csak annyit mondott, hogy újra nősültél. De semmi egyebet.
Azt sem, hogy miért váltál el, mi lett a kislányotokkal.

LACKÓ *(Egykedvűen, nem éppen vidáman.)*
Az első feleségem nem bírta az ittlétet.
Szenvedett attól, hogy családunk nem fogadta be őt.
Elhagyatottnak és kitaszítottnak érezte magát.
Sajnálta, ha a lányunk nagyszülő nélkül nőne fel.
Bár jól éltünk kérésére elváltunk. Nem kért vagyoni részt.
Visszaköltözött külföldre, csak néhány bőröndöt vitt magával.
Ahol az ottani nagycsaládja szeretettel fogadta.
Hamarosan férjhez is ment, így a leányomnak már új apja van.
Alig két éves volt váláskor. Nem is emlékszik már rám.
Az új apja pedig a sajátjaként szereti.

ERZSI *(Elkerekedett szemmel néz Lackóra.)*
De hiszen erről még anya sem tudott.

LACKÓ *(Bólogatva.)*
Természetes, hogy nem. Maris néni és Józsi bácsi semmit sem tud erről.
Szüleim nem dicsekedtek azzal, hogy feleségemet és családját látni sem akarták.
Azzal sem, hogy kitagadták unokájukat.
Gondolom, csak annyit mondtak, hogy én utáltam Évát, csak a bajt kevertem.
És, hogy hálátlanul otthagytam őket, vidékre költöztem és rájuk se nézek.

ERZSI *(Elképedve helyesel.)*
Igen! Körülbelül ennyit tudtunk.
Amikor Évával találkoztunk, többnyire csak rád panaszkodott.
Laci bácsi pedig hallgatott, mint a sült hal.

MÁRTA *(Próbálja továbblendíteni a beszélgetést.)*
Lackó kérem! Laciék azt mondták, hogy maga újra megházasodott.

LACKÓ *(Bólint és folytatja.)*
Igen, így történt. Három éve újraházasodtam.
Apu és Éva most eljöttek erre az esküvőnkre.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

De utána már kerülték a találkozást velünk és feleségem szüleivel.
Amikor a lányom megszületett, még a kórházba sem jöttek be hozzá.
Majd Éva megmondta, nem szeretné, ha hozzájuk járkálnánk.

ERZSI *(Csodálkozva, kikerekedett szemmel.)*
Csak nem ugyanaz történt meg újra, mint előzőleg?

LACKÓ *(Rábiccentve folytatja.)*
Nem teljesen. De igen hasonlóan.
Apu néhányszor még benézett hozzánk, majd az is elmaradt.
Úgy látszik a magyar feleség sem tetszik nekik, unokára sincs szükségük.
Feleségem családját lenézik, pedig éppen olyan falusi gazdálkodók, mint ti.
Nem „holmi cigányok”, vagy „bunkó kun-parasztok”.
Ahogy Éva szokta mondogatni.

PAPA *(Legyint egyet, mintegy jelezve, hogy e témából ennyi is elég.)*
Azt hiszem, eleget fájdítottuk egymás szívét.
Gondoljunk inkább a karácsonyra. Hiszen ez egy örömünnep.
Erzsikém! Kérlek gyújts meg azt a hat gyertyát a könyvespolcon.
A Mama emlékére. Náluk egykor ez volt a hagyomány.

MÁRTA *(Udvariasan, de határozottan, válaszra várva.)*
László kérem! Akkor a vacsorához megteríthetek?

ERZSI *(Készségesen jelentkezik.)*
Én szívesen segítek teríteni.

PAPA *(Könnyedebben, felszabadultabban.)*
Igen, de ne itt terítsenek. Kevesen vagyunk, a konyhában is elférünk.
Legalább nem kell majd az ételszag miatt itt kiszellőztetni.

(Márta és Erzsi elhagyja a szobát. Kintről tányér és étkészletek csörgése hallatszik.)

PAPA *(Lackóhoz fordul, egymással szemben állva, mélyen a szemébe néz)*
Köszönöm, hogy kiálltál mellettem.
A fiamtól vártam és te tetted meg, a saját apád ellenére.
A családban te voltál az egyetlen, aki szívesen fogadtad Mártát.
Aki nem ellenezte a házasságunkat, nem ácsingóztál a vagyonra.
Adja Isten, hogy ez a mostani házasságod jól alakuljon!

(Papa megszorítja Lackó kezét, majd együtt elindulnak kifelé a szobából. Papa közben még odamegy a könyvszekrényhez és elfújja a gyertyákat. Az ajtóhoz érve pedig a leoltja a villanyt. Sötétség. Függöny le.)

Ötödik szín vége.
*

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

HATODIK SZÍN

Időpont: 1994. december 24. szombat este.
Szereplők: Papa, Laci, Éva, Lackó, Erzsi.
Helyszín: A család nappali szobája, amely most már Laciéké. Szokásos bútorokkal. Néhány időközben megváltozott kiegészítővel (6. szín szerinti díszlet).

(Függöny fel. Szoba kivilágítva. Laci az ajtó felé néző asztalfőn ül. Mellette üres szék. Papa a fotelben. Lackó az asztal másik végén ül. Erzsi az asztal középtájékán, Laci és Lackó között. Éva a szobában sürgölődik.)

ÉVA *(Papa körül tesz-vesz, ruháját igazgatja.)*
Jó lesz itt Papa? Nem kér inni valamit? Hoztam be piskótát, ott van az asztalon.
Ha enni akar, csak szóljon Lacinak, az majd odaadja.
Nehogy azt gondolják, hogy mi nem törődünk magával.

PAPA *(Kissé kényelmetlenül érezve magát.)*
Jó, jó, majd szólok. Nincs szükségem most semmire.

ÉVA *(Közben odafordul Lacihoz és neki mondja.)*
Te pedig figyelj rá. Ha eszik, akkor teríts valamit az ölébe.
Ne morzsázza össze az egész lakást.
(Erzsihez fordul.)
Erzsikém ügyelj rájuk, és szólj, ha valami gond van, vagy kell valami.
Én kint leszek a konyhában, ti meg beszélgessetek.
De ne túl sokáig, mert Laci is hamar kifárad. Neki is pihennie kell.

(Éva kimegy a konyhába. Hallatszik, hogy ott bekapcsolja a rádiót és magyar nótákat hallgat. Ezután Laci feláll és nehézkesen mozogva elindul. Valahonnan elővesz egy tálcát, rajta egy üveg borral és 4 pohárral. Kitölt a poharakba.)

LACI *(Erzsihez fordul.)*
Erzsikém, segíts körbeadni a poharakat.
(Majd miután mindenki megfogta a poharát, a sajátját megemeli, halkan mondja.)
Igyunk arra, hogy békés és nyugodt legyen a karácsonyunk.
Egyúttal boldog új évet is kívánhatunk, mert idén már nemigen találkozunk.
De csak csendesen, nehogy Éva meghallja. Nem engedi, hogy igyunk a Papával.

(Mindenki motyog valamit, „kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog újévet”-féléket, meg „szerencsét és boldogságot” stb. Megemelik poharukat és koccintás nélkül isznak belőle.)

PAPA *(Lackóhoz fordul.)*
Látod Lackó, milyen kegyetlen az élet? Újra feleség nélkül maradtam.
Ki gondolta volna, hogy Margit megy el hamarább?
Én 95 vagyok, ő pedig most lenne csak 70. Mégis én maradtam itt.

LACKÓ *(Zavarban van, rákérdez.)*
Nem tudom a részleteket.
Csak annyit hallottam, hogy Márta hirtelen meghalt.
Talán beteg volt? Vagy valami más?

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

PAPA *(Láthatóan sírással küszködve.)*
Négy éve történt, január közepén, ónos eső esett aznap.
A túloldalra akart átmenni, a háztartási boltba.
De megcsúszott az úton, és elütötte egy autó. Az se tudott megállni.
Majd egy hétig feküdt a kórházban eszméletlenül, mire az Úr magához vette.
Én meg egyedül maradtam öregségemre.

LACI *(Kissé méltatlankodva.)*
Ugyan Papa, ne mondjon már ilyeneket. Mi Évával gondoskodunk magáról.
Nem panaszkodhat, mindene megvan. Orvos is itt lakik a szomszéd házban.
Ha kell, még ápolónőt is hívunk. Azt eszik, amit megkíván. TV-t nézhet.

PAPA *(Ingatja a fejét.)*
Értitek ti, csak nem mondjátok. Más a feleség és más az idegen.
Más az, ha valaki úr a saját lakásában. Az is más, ha idegen parancsol benne.
Jó, értem én. Elvállaltátok gondozásomat, ezért tiétek minden.
(Lacira néz, kissé neheztelően mondja.)
De mióta ide költöztetek, azóta Józsi be se tette a lábát.
Igaz, ő nem is akart rólam gondoskodni, holott őt kértem először erre.
Pedig őt taníttattuk, segítettük, magas helyre is került.
Arra sem hivatkozhat már, hogy a felesége beteg.
Mert már meghalt, sőt Józsi azóta újra is nősült.
(Erzsire néz.)
Maris mindig jó volt hozzám, amíg Margit meg nem jelent.
Mióta elment, utána ismét. De hát messze lakik, és ő is nagyon beteg.
Te pedig Erzsikém még fiatal vagy ahhoz, hogy egy vénembert gondozz.
Megvan neked a saját családod, ott van a te helyed.

ERZSI *(Próbálja Papa figyelmét elterelni.)*
Ugyan már Papa, ne őrlődjön ezen, még felidegesíti magát.
Laciék jól ellátják, nincs hiánya semmiben. Olvasgasson.

PAPA *(Lackóhoz fordul.)*
Lackó, te biztosan megértesz engem.
Ha nem most, akkor majd vénségedre úgyis megtapasztalod.
Az a legrosszabb az öregségben, hogy már nem figyelnek rád.
Nincs kivel értelmesen beszélgetni. Lenéznek, mellőznek, kihasználnak.
Úgy bánnak veled, mint egy gyerekkel. És elvárják, hogy ezért hálás legyél.

LACKÓ *(Megértően bólintva válaszol.)*
Értem én Papa. Már megtapasztaltam, hogy mi az a mellőzés, lenézés.
Még szerencse, hogy kihasználni eddig nem nagyon tudtak.
De mi van a gyülekezettel? Ahová régen járt, onnan nem látogatják?

LACI *(Nem tudja türtőztetni magát, méltatlankodva kitör.)*
Gyülekezet? Ott is csak addig volt szükség a Papára, amíg havonta fizette a százalékot.
Amikor már nem tudta, mert sokba került az orvos és a gyógyszer, rá se néztek.
Néha még akkor is jöttek valamiért, amikor a Papa már járni sem tudott hozzájuk.
Még Mártát is külön pénzért akarták eltemetni, pedig tőle is sok adományt kaptak.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

PAPA *(Leinti Lacit és folytatja.)*
Tudod Lackó, öregségemre rájöttem valamire.
Arra, hogy köztem és az Úr között nincs szükség se papra vagy lelkészre.
Mert ahogy a Bibliában is leíratott:
„Te pedig amikor imádkozol, menj be a te belső szobádba,
és ajtódat bezárva, imádkozzál a te Atyádhoz,
aki titkon van; és a te Atyád, aki titkon néz, megfizet néked nyilván.”

LACKÓ *(Elgondolkodva bólogat.)*
Megértem Papa. Sajnos a megtörtént dolgokat már nem lehet helyrehozni.
Bármit csinálunk, az már nem lesz ugyanolyan, mint amilyen előtte volt.
Különösen az fáj, ha olyanban csalódunk, amiben hittünk, akiben megbíztuk.

LACI *(Igyekszik a témát más irányba terelni.)*
Papa, beszéljünk inkább másról. De előbb igyunk még egy pohárkával.
Csak halkan, nehogy Éva meghallja.
(Újból tölt egy keveset a poharakba. Erzsi készségesen szétosztja azokat.)
No, Isten, Isten! A mi egészségünkre!
(Koccintás nélkül mindenki kiissza poharát.)

PAPA *(Némileg mentegetőzve.)*
Igazatok van, beszéljünk másról. Lackó, ti hogy vagyok?
Szinte semmit sem tudok rólatok.

LACKÓ *(Kissé felderül, őt is nyomasztotta már az eddigi beszélgetés.)*
Nálunk minden rendben. Felköltöztünk Pestre, itt dolgozunk.
Feleségemmel jó állásunk van. Lányunk már 10 éves. Jó tanuló.

PAPA *(Érdeklődve.)*
És milyen a kislányod? Kire hasonlít.

LACKÓ *(Mosolyogva.)*
Érdekes, hogy ezt kérdezi Papa.
Mert amikor megszületett és megláttam csak ezt tudtam mondani:
„Szűzanyám! A nagyanyám!”. Mert kiskorában a Mamára hasonlított.
Most inkább az Icára. Olyan vékony, de erős és formás. Haja is szőkés lett.
Örökmozgó, sportol, jól tanul, minden érdekli.
A fiúkkal is versenyre kelhet.
Legközelebb majd hozok róla fényképeket.

PAPA *(Kissé bánatosan, kesernyésen mosolyogva bajusza alatt.)*
Nem hiszem, hogy lesz erre még alkalom.
A vesém nagyon nem működik, kevés időm van hátra.
Meg aztán már fárasztanak az efféle vendégeskedések is.
Mama és Ica is biztosan vár már valahol.

ERZSI *(Majdnem sírva.)*
Ne mondjon már ilyet Papa.
Nem szabad ilyeneket még szóba sem hozni.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

LACI *(Ráerősítve ő is méltatlankodni kezd.)*
Papa, minek kell ilyen dolgokról beszélni.
Majd csak lesz valahogy, ráérünk a maga idejében ezzel foglalkozni.

PAPA *(Kissé mérgesen.)*
Látjátok? Ilyenek voltunk mi mindig. A felesleges dolgokról csak fecsegünk.
De a komoly dolgok elől igyekszünk kitérni.
Aztán, amikor bekövetkezett, akkor kapkodtunk ide-oda.
Még arról se merünk beszélni, amit el sem kerülhettünk.

LACI *(Próbálja enyhíteni a helyzetet.)*
Ugyan már Papa. Itthon mindent meg lehet beszélni, tisztességesen.

PAPA *(Körbenéz, mintha keresne valami, majd Lacira néz.)*
Lacikám! Nézz rám és gondolkozz el.
Ti elvállaltátok az én gondozásomat, és ez szép dolog.
De te sem vagy már fiatal. Éva sem. Sőt ti sem vagytok egészségesek.
Elgondolkodtatok már azon, hogy vénségetekre ki fog benneteket gondozni?
Mert Lackóék nektek nem kellettek, még a két unoka sem.
Gondolod, hogy ezek után jó szívvel gondoznának benneteket?
Lesz-e aki hoz nektek egy pohár vizet, ha nem tudtok felkelni?
Talán idegen fog benneteket eltartani? Vagy mentek öregek otthonába?

LACI *(Megdöbben, igyekszik lezárni a beszélgetést.)*
Papa! Majd mi gondoskodunk magunkról.
Vagy ha nem tudunk, akkor felfogadunk valakit.
Különben is, a gyerek köteles szüleiről gondoskodni.

ERZSI *(Igyekszik menteni a helyzetet.)*
De Papa. Ha valami történne Lacival és Évával, mi segítenék.
Nálunk nagy a család, meg tudjuk oldani, hogy felváltva ide járjunk.

LACKÓ *(Kissé elmosolyodik és bólint.)*
Látja Papa? A dolog már meg is oldódott.
Erzsiék szívesen elvállalnák apuék gondozását.
Hála Istennek, hogy itt már semmi szükség rám.

ERZSI *(Elképedve, és kicsit a kelleténél hangosabban.)*
De Lackó, hogy mondhatsz ilyet! Ők a te szüleid!
Én csak említette, hogy ilyen megoldás is lehetséges.

LACKÓ *(Pikírten visszaszól.)*
A Biblia azt mondja: Tiszteld atyádat és anyádat!
Tisztelem őket. Szeretetből csak annyit adhatok, amennyit kaptam.
Ha szükség lesz a segítségemre, akkor majd megbeszéljük.

(Kint hirtelen elhalkul a rádió halk zenéje. Éva lép be a szobába. Bekapcsolja a TV-t, amely éppen egy karácsonyi miséből mutat részleteket.)

ÉVA *(Kissé mérgesnek tűnik.)*
Mi ez a hangoskodás? Miért kell még a szentestén is vitatkozni?

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

(Hirtelen észreveszi a borosüveget és kitör.)
Honnan van ez az üveg bor? Csak nem ittatok?
Laci! Nem megmondtam, hogy semmi kínálgatás?
Lackó! Legalább magának lett volna annyi esze, hogy a két öreget nem engedi inni.
Erzsikém, máskor ügyelj jobban a férfiakra.

(Éva az üveget elrakja az asztalról. majd a Laci melletti székre ül, ezzel is jelezve, hogy az asztalfőnél van a helye. A beszélgetés erre meg is szakad. Mindenki hallgat.)

ÉVA *(Érzi, hogy valamibe nagyon belekavart, ezért próbálja enyhíteni a helyzetet.)*
A vacsora kész. Ha már nincs mit megbeszélni, akár teríthetünk is.
Erzsikém, kérlek, segíts teríteni és behozni az ételt.
Hány teríték lesz? Mindenki eszik?

PAPA *(Megszólal, miközben a karácsonyfát nézegeti.).*
Én most nem ennék, elment az étvágyam.

LACKÓ *(Feláll, mintha készülődne valahová).*
Köszönöm, de én sem eszem.
Úgy illik, hogy szentestekor a családommal vacsorázzam.
Indulok is, mert elég ramaty a közlekedés.
Kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog újesztendőt kívánok!

(*Lackó odamegy a Papához, hosszan szorongatják egymás kezét, szótlanul. Ekkor hirtelen lekapcsolódik a világítás, csak a karácsonyfa színes izzói égnek. Függöny le.*)

Hatodik szín vége.
*

HETEDIK SZÍN

Időpont: 2004. december 24. péntek este.
Szereplők: Laci, Éva, Lackó
Helyszín: A család nappali szobája, amely már Lacié és Éváé. Szokásos bútorokkal. Néhány időközben alaposan megváltozott kiegészítővel (7. szín szerinti díszlet).

(Függöny fel. Szoba kivilágítva. Laci az ablak felőli asztalfőn ül, Lackó vele szemben. Éva a szobában sürgölődik. A fotel üres. A szobában hiányoznak a Papára utaló tárgyak. Az asztalon tálca, azon 2 pohár¸ egy üveg bor¸ valamint dugóhúzó és egy kisebb tál némi süteménnyel.)

ÉVA *(Laci körül tesz-vesz, ruháját igazgatja.)*
Jó lesz így Laci? Nem kell semmi más? Ne hozzak még valamit?
Lackó kérem! Ön is szóljon, ha valamire szüksége lenne.
Én kint leszek a konyhában, megfőzök hétvégére. Nyugodtan beszélgessenek.
(Nehézkesen, botra támaszkodva elindul kifelé a szobából, de közben hátraszól.)
Laci! Ne felejtsd kinyitni az üveget. Kínáld meg a vendéget. Te is ihatsz egy keveset.

LACI *(Megvárja, míg Eva kimegy, aztán feláll, kinyitja a borosüveget, tölt.)*
No, most már nyugodtan beszélgethetünk.
De előtte igyunk azért egy keveset.

(Felveszik poharaikat, megemelik, majd koccintás nélkül isznak.)

LACI *(Magyarázkodva és kissé félénken fordul Lackóhoz.)*
Papa is meghalt. Józsi és Maris is. Mama és Ica már régebben.
Józsi és Ica gyerekei szétszéledtek, Isten tudja mi van velük.
Csak mi maradtunk ketten a család fő vonalából, meg Erzsi.
Azért hívtalak, hogy próbáljuk egymáshoz közelebb kerülni.
Megöregedtünk és jobb lenne a hátralévő időt békében eltölteni.
Gyakrabban találkozhatnánk, elbeszélgethetnénk.

LACKÓ *(Kérdően néz, még nem világos, hogy mi kerekedik ki ebből.)*
Értem. És mit javasolnál apu? Hogy képzelted ezt a kapcsolat-felmelegítést?

LACI *(Kissé zavartan.)*
Arra gondoltam, hogy találkozzunk gyakrabban.
Beszélgessünk, hiszen már nincs is kihez szólnunk.
Persze úgy, hogy nem emlegetnénk fel a régi sérelmeket.
Kezdjük tiszta lappal.

LACKÓ *(Megbiccenti a fejét, helyesel.)*
Nem rossz ötlet. Egy próbát megér. Részemről benne vagyok.
Hiszen lenne miről beszélgetnünk. Egymást is alig ismerjük.

LACI *(Örömmel, kapva kap a lehetőségen.)*
Te miről szeretnél beszélgetni? Mert engem minden érdekel.
A híreket is hallgatom, TV-t is nézek, újságokat és lexikonokat is olvasok.
Bármiről beszélgethetünk. Mi érdekelne téged?

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

LACKÓ *(Némi gondolkodás után...)*
A családunkról, származásunkról szinte semmit sem tudok.
Gyermekként gyakran érzékeltem olyan dolgokat, amiket nem értettem.
Most nem a konfliktusokra és viszályokra gondolok.
Hanem a korai gyermekkoromra. Amiről szinte senki sem beszélt, soha.

LACI *(Érdeklődve néz Lackóra.)*
Mire gondolsz konkrétan?

LACKÓ *(Hirtelen, mintha már régóta készült volna ezt megkérdezni.)*
Egy kora gyermekkori emlékképem igen emlékezetes.
Ünnep lehetett és a VII. kerületi Rózsák terén történt.
Az egész család templomba ment, de nem mindenki ugyanoda.
Egy részük a katolikusba, mások a görög-keletibe.
De mintha néhányan még máshová is mentek volna.

LACI *(Meglepődve néz a fiára.)*
Hát ez tényleg régi emlék. Így is történt.
Édesanyád szülei apai ágon magyar katolikusok voltak.
Anyai ágon pedig szerb görög-keletiek. Mindkettő temploma ugyanazon a téren.
Nem messze tőlük pedig a zsinagóga. Volt, aki oda járt a családból.

LACKÓ *(Zavartan.)*
Ez most meglepett.

LACI *(Magyarázva.)*
Pedig anyai nagyanyád még magyarul sem tudott. Nem emlékszel?
Édesanyád is Pomázon született, ami akkoriban szerbek-lakta falu volt.
Édesanyád bátyja meg sváb zsidó lányt vett feleségül.

LACKÓ *(Kissé meglepődve folytatja a kérdeződést.)*
Amit szintén furcsállottam gyermekként, az a Mamát érinti.
Gyakran elvitt magával a piacra, hogy segítsek hazacipekedni.
Ott tűnt fel, hogy a magyarul nem beszélő kofákkal svábul vagy tótul beszélt.
Hol tanulhatott meg két nyelvet, amikor iskolázatlan paraszt-asszony volt?

LACI *(Meglepődve a kérdésen, ő is elgondolkozik.)*
Tudom az okát. Mamáék családja Palócföldről származott.
Arrafelé sokan beszéltek szlovákul az 1890-es években.
Úgy tudom, az egyik nagyszülője talán szász ágból eredhetett.
De a Mama nem svábul tudott, hanem inkább németül.
Ugyanis lányként hosszú ideig szolgált egy grófi családnál.
Amikor Pestre költöztünk, akkor jó ideig egy sváb családnál volt szakácsnő.

LACKÓ *(Meglepődve elgondolkozik, majd folytatja a kérdezősködést.)*
Sohasem hallottam a Papa rokonságáról. Azt sem tudom, hogy voltak-e testvérei.
Furcsa, hogy az I. világháború után csak úgy feljött Pestre dolgozni.

LACI *(Könnyedén válaszol.)*
Ez is egyszerű történet. Papa gazdag jász-magyar családból származott.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

Egyedüli gyermek volt. Náluk az egyke volt szokásban. Hogy a föld ne osztódjon.
Szülei hamar meghaltak. Mivel nem voltak testvérei, feljött dolgozni Pestre.
Földjeit a Mama testvéreinek adta, hogy ők műveljék, persze jutalékért.

LACKÓ *(Elmosolyogja magát az egyszerű válaszokon).*
Ezek szerint, én... egy igencsak kevert állampolgár vagyok.
Akiben magyar, jász, szerb, tót és szász vér csörgedezhet.
Aki egyszerre római és görög katolikus hitben nevelkedett.

LACI *(Bólogat, de közben helyesbít is.)*
A dolog bonyolultabb, mert székely és délvidéki távoli rokonok is voltak.
Édesanyád apja pedig eredetileg református vagy unitárius volt.
Csak később tért át katolikusnak, hogy egy apáca-zárda kertésze lehessen.
A nevük alapján a szerb rokoni vonalban horvátok is lehettek.

LACKÓ *(Kissé elkomorodik, majd megkérdezi.)*
Feltűnt, hogy nincsenek emlékképeim bizonyos eseményekről.
Olyan, ahol a ti és anyám családja együtt lett volna.
Még egy egyszerű ebéd vagy kirándulás sem ugrik be.

LACI *(Ő is elkomorodik, ehhez már keresi a szavakat.)*
Nem is lehettek, mert nem jártak össze. A két család kerülte egymást.
Még az anyáddal való házasságomat is ellenezték. De aztán kényszerből belementek.
Egyedül csak Ica volt jóban Édesanyád egyik lánytestvérével.
Talán mert mindketten apácának készültek.

LACKÓ *(Kíváncsian.)*
De mi volt a viszály oka?

LACI *(Elgondolkodva.)*
Erről senki soha nem beszélt. Papa nem szívlelhette a szerbeket.
Talán a két világháború? Mert délvidéki rokonaink is eltűntek.

LACKÓ *(Hirtelen nem tudja türtőztetni magát, és megkérdezi.)*
Lehetséges, hogy a te orosz fogságod is hasonló hatású volt?
Talán ezért nem fogadtad el ruszki feleségemet?

LACI *(Arca elkomorodik, majd bólint.)*
Lehetséges. Ahogy rágondoltam megrohantak az emlékek.
A fogságról, éhezésről, rettegésről, halottakról. Nem tudtam elfelejteni.
Tudom, ő ebben nem volt hibás. De a léte már eleve dühített, kikészített.

LACKÓ *(Megértően biccent.)*
Megértem. De a második feleségem magyar volt. Ő miért nem tetszett?
Miért néztétek le? Főleg Éva, aki a nyomába se érhetne se észben, se szépségben.

LACI *(Látszik, hogy ez is kényelmetlenül érinti.)*
Mert előkelőbb feleséget szántunk neked. Egy fiatal doktornőt. De te rá se néztél.
A családból mindenki vidékről felfelé, a városba és magasabbra tört.
Te pedig mérnökként magad mentél le a sötét kunsági tanyavilágba.
Ebben nem akartunk részt venni. Sőt tudni sem erről.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

Majd amikor Pestre költöztetek és feltörtetek, már késő volt.
Túl sok szeget vertünk egymás szívébe ahhoz, hogy összebékülhessünk.

LACKÓ *(Egyetértőleg bólint.)*
Szerintem is ez történhetett. Bár Éva is besegített ebbe alaposan.
De most már mindegy. Megtörtént, most már nem lehet helyrehozni.
Mi talán eljátszhatjuk, hogy szemet hunyhatunk a múlt felett.
De a családomtól, aki ezt vétlenül megszenvedte... már nem várható el.

LACI *(Kissé ingatja a fejét, ami érthető igennek és nemnek is.)*
Lackó! Én is kérdeznék tőled néhány dolgot.
Az első az lenne, hogy miért utáltad te Évát az első pillanattól kezdve?

LACKÓ *(Egykedvűen.)*
Emlékszel, hogy előtte mennyi más nővel volt kapcsolatod?
Ezek többségét megismerhettem és kedvesek voltak hozzám.
Olyanok, mint amilyennek egy anyát elképzeltem. És te is férfinek látszottál mellettük.
De Éva az első találkozáskor már lekezelően bánt velem.
Állandóan kioktatott, megszégyenített mások előtt.
Az úrinőt megjátszva úgy utasítgatott és ugráltatott téged, mint egy szolgát.
Te úgy körbelihegted, mint egy pincsikutya, és mindig neki adtál igazat.

LACI *(Kissé dünnyögve.)*
Hát az nem úgy volt teljesen, szeretett téged a maga módján, no de mindegy.
(Másik kérdésre tér át, hogy ne kelljen magyarázkodnia.)
Akkor a második kérdésem: miért mentél el nyugdíjba 46 évesen?
Hiszen jó helyen dolgoztál, biztos állásban, magas fizetéssel.

LACKÓ *(Hümmög, majd kissé szomorúan válaszol.)*
Mert úgy éreztem, nem becsülnek meg, és mert csalódtam a változásokban.
Régen az juthatott előre, aki megbízható párttag, káder volt.
A baj az, hogy most is többet számít a párthűség, mint a tudás.
Azt is bántott, ahogy a választások után cserélgették az embereket.
Nem az számít, hogy ki mire alkalmas, mihez ért, hanem kinek az embere.
Az is kikészített, hogy régi-bukott káderek új színekben léphettek a pályára.
És azok oktatnak ki demokráciából, akik előzőleg a diktatúrát építgették.
Vagy amikor a régi rendszert körbenyaló tudás nélkül újra magasba törhet.

LACI *(Méltatlankodva, mentegetőzve.)*
Mindenhol ez volt, talán azt gondolod, nálunk jobb volt a gyárban?

LACKÓ *(Kissé felidegesedve.)*
Legrosszabb az volt, amikor tudtad, hogy amit parancsolnak, az ésszerűtlen, káros.
Amikor négyévenként átszerveztek, vezetők jöttek-mentek, a munka meg nem haladt.
Amiért utólag gyakran a felelősséget is ránk akarták hárítani.
Hozzá nem értő káderekkel, politikát kiszolgálókkal nem lehet érdemben vitatkozni,
Mintha a régi uram-bátyám rendszer éledne újra, csak kapitalista módon.
Mint régen, amikor a szakszervezetek és az egyházak is a párt szekerét tolták.
Ebből lett elegem, ezért mentem nyugdíjba. Mert kezdtem idegileg tönkremenni.
Így ha szerényen is, de szabad lehetek. Legalább többet élhetek néhány évvel.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

LACI *(Némileg ingatja a fejét.)*
Helyedben nem tettem volna. Ha érvényesülni akarsz, alkalmazkodnod kell.
A jól fizető biztos állásért áldozatokat kell hozni.
Nekem is el kellett viselni, hogy fiatal, hozzá nem értők voltak a főnökeim.
Különben nem dolgozhattam volna 74 éves koromig.

LACKÓ *(Kissé megvonva a vállát.)*
A te életutad és tapasztalatod más volt. Te a magad módján elértél valamit.
Én pedig „tanulással, szókimondással és kritizálással" ugyanazt, 46 éves koromra.

LACI *(kissé visszahúzódva.)*
Mert neked szerencséd volt, tudtál tanulni...

LACKÓ *(Kissé csalódottan. Hirtelen az órájára néz és folytatja)*
Bevallom Apu, én nem ilyen kérdésekre számítottam tőled.
Hanem, hogy miként élünk, hogy vagyunk, milyen az unokád, aki már 20 éves.
De beszéljünk a lényegről. Mert szerintem nem ezt akartad velem megbeszélni.
Megy az idő, és hamarosan nekem is mennem kell.

(Laci erre feláll, és bekapcsolja a TV-t. Éppen egy mikulásos karácsonyi családi filmet vetítenek. Közben megtölti a poharakat, majd koccintással isznak belőle.)

LACI *(Lackóhoz kissé közelebb hajolva és halkabban mondja.)*
Hát igen. Egyre többet rágódom, hogy mi lesz velem, ha Éva hamarabb meghalna?
Ki fog engem gondozni, ellátni, ... ha leesek a lábamról?

LACKÓ *(Szemén-arcán látszik, hogy kezd gyanakodni.)*
Több megoldás közül választhatsz. Itt van a közelben egy öregek otthona.
Önálló szobával, saját bútor is vihető oda. Olyan, mint egy szálloda.

LACI *(Azonnal elutasító.)*
Szó sem lehet róla. Nekik kell adom a lakásomat és a nyugdíjam nagy részét.
Ha pedig rosszul bánnának velem, akkor hová jöjjek vissza?

LACKÓ *(Türelmesen.)*
Köthetsz eltartási szerződést, felfogadhatsz ápolónőt. Van pénzed, nem okoz gondot.

LACI *(Ezt is elutasítja.)*
Eltartási szerződés sem jó. Nehéz és költséges felbontani, ha nem válna be.
Ápolónő sok pénzbe kerül. És azt szeretném, hogy éjjel is vigyázzanak rám.
Legyen valaki, akivel beszélgethetek, ha nem tudok aludni.

LACKÓ *(Egy kicsit elképedve.)*
Apu! Te nem ápolót vagy gondozót akarsz, hanem egy társalkodó cselédet.
Aki itt lakna veled ebben a lakásban, és állandóan a rendelkezésedre állna.
Erre csak egy nyugdíjas rokon lenne hajlandó, de csak egy jó nagy örökségért.

LACI *(Felcsillan a szeme.)*
Ilyesmire gondoltam. Mit szólnál hozzá? Hiszen most is milyen jól elbeszélgettünk.
Nyugdíjas vagy, itt lehetnél állandóan. Az örökségért igazán megérné neked.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

LACKÓ *(Szeme összehúzódik, meglepett arcot vág.)*
Ez így egyszerre sok volt nekem. Ezt át kell gondolnom.
A családommal is meg kell beszélni. Elég ideig voltam itt, indulok is haza.

(Éva a szobába lép, a TV-hez megy és kikapcsolja.)

ÉVA *(*Mosolyogva, mézes-mázosan.)*
Na? Ízlett a bor? Úgy tudom Lackó, hogy ez a kedvence. Jó volt a hangulat?
Egyetértés? Sikerült mindent megbeszélni, a félreértéseket tisztázni?

LACI *(Bizonytalanul bólogatva.)*
Azt hiszem igen, de legközelebb még folytatjuk.

ÉVA *(Lackóra néz és kedvesen megkérdezi.)*
Lackó kérem! Ugye akkor legközelebb elhozza a nyilatkozatot?
Amit a közjegyzővel majd megcsináltat. Ahogy Laci elmondta.

LACKÓ *(Értetlenül néz, elkerekedett szemekkel.)*
Vagyis, mondjak le az örökségemről.

ÉVA *(Kissé furcsán nézve, tovább magyarázva.)*
Úgy látszik nem értette. Ne csak a saját örökségéről mondjon le.
Hanem a lányait később illető részről is.
Mondta az ügyvédünk, hogy neki ilyen kell egy eltartási szerződéshez.
Nem ingyen kívánjuk, kifizetjük a közjegyzői díjat.
(Majd Laci felé fordul méltatlankodva, de továbbra is Lackónak mondja.)
De miért kérdezi? Hát nem erről beszélgettek ilyen sokáig?

LACKÓ *(Csalódottan néz Lacira.)*
Hát erről apu nem beszélt, talán elfelejtette. Köszönöm, hogy szólni tetszett.
Észben tartom. De sajnos, most már nem maradhatok.

ÉVA *(Szinte magából kikelve sziszeg Lacira.)*
Nem szóltál neki? Hát nem ezért hívtuk ide, hogy lerendezd ezt az ügyet?
Nemsokára jön Erzsi. Azt hiszi minden rendben. Mit fogunk neki mondani?

LACKÓ *(Körülnéz, a fogashoz megy és felveszi kabátját.)*
Erzsit üdvözlöm. Otthon mindent átgondolok, családommal megbeszélem.
És majd levélben jelentkezem. Megírom, hogyan döntöttünk.
Mert addig felesleges ide jönnöm, amíg nem tisztázódnak a dolgok.
(Körülnéz, kissé lekicsinylően, majd elindul kifelé, közben elköszön.)
Vidám karácsonyt és szerencsés újévet kívánok!

(Éva elképedve és dühösen néz Lacira, aki igyekszik félrehúzódni, és a karácsonyfát nézegeti. Lackó kifelé megy a szobából. Éva és Laci hirtelen észbe kap és utánaszaladnak. Függöny le.)

Hetedik szín vége.
*

NYOLCADIK SZÍN

Időpont: 2014. december 24. szerda este, Hanuka 8. napja
Szereplők: Laci, Éva, Erzsi
Helyszín: A család nappali szobája, Lacié és Éváé. Szokásos bútorokkal. Néhány, időközben cserélődő kiegészítővel (8. szín szerinti díszlet).

(Függöny fel. Szoba kivilágítva. Laci, az ablak felőli asztalfőn ül, valamit olvasgat. Éva a feléje fordított fotelben ül és egy képes újságot nézeget.)

LACI *(Felnéz, és kissé méltatlankodva mondja.)*
Azért nem gondoltam, hogy egyszer még ilyen karácsonyunk lesz.
Hogy senki se néz be hozzánk. Még Lackó sem.

ÉVA *(Kissé megrázza a fejét.)*
Nem kell ide senki sem. Jól megvagyunk magunkban.
Az a fontos, hogy Erzsi jön, és hozza a disznótorost.
Karácsonyfa sem kell. Minek! Pénzbe kerül, csak a gond van vele.

LACI *(Kissé bánatosan.)*
Néha azért hiányzik Lackó, jól el tudtunk beszélgetni.
Még akkor is, amikor csak vitatkoztunk.
Nem gondoltam, hogy önállóan ennyire föl fog törni.

ÉVA *(Kissé méltatlankodva.)*
Hát nekem egyáltalán nem hiányzik. Első pillanattól kezdve utált.
Úgy viselkedett, mintha el akartalak volna szakítani tőle.

LACI *(Szúrósabban kezd Évára nézni.)*
Ami igaz is volt. Hiszen te akartad, hogy ne vegyük magunkhoz.
Amikor meg kénytelenek voltunk, állandóan veszekedtetek.

ÉVA *(Egyre mérgesebben.)*
Hát, hogy a fenébe ne! Megígérted, hogy nélküle fogunk élni.
Amíg itthon volt, szinte sehová sem tudtunk elmenni.
Nem azért mentem hozzád, hogy egy neveletlen kölyköt vegyek a nyakamba.
(Majd kioktatóan folytatja.)
És ne játsszad a jó apát. Nem kellett ő neked, Mama nevelte helyetted.
Te is örültél, amikor kollégiumba költözött, és végre megszabadultál tőle.
Akkortól tudtunk csak utazgatni, gondtalanul üdülni, pénzt megtakarítani.

LACI *(Elgondolkodva.)*
De a fiam volt, talán mégis kellett volna segíteni, támogatni.

ÉVA *(Vállát felrántva.)*
Előbb kellett volna észbe kapnod, Lacikám!
Megtehetted volna, de neked így volt kényelmesebb.
Nem az volt a te bajod, hogy ruszki a felesége!
Féltél, hogy segítened kell őket, foglalkoznod az unokával.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

LACI *(Visszavágva.)*
De a második házassága az neked nem tetszett. Ott te hergeltél engem.
Még azt se akartad, hogy a szülőotthonba benézzünk.

ÉVA *(Felháborodottan.)*
Nehogy ebben is csak én legyek a hibás? Neked sem tetszett a dolog.
Te se akartad, hogy egy parasztlány legyen a menyed.
A siófoki családom és ismerőseim előtt leégett volna képemről a bőr.
Fene gondolta, hogy felkerülnek Pestre és többre jutnak, mint mi.

LACI *(Kissé elgondolkodva.)*
Az a gond, hogy Lackó sem hülye. Tudja, hogy mire megy ki a játék.
És Lackó meg akar alázni minket. Nem mond le az örökségéről.
Azt akarja, hogy én tagadjam ki. Hogy engem tartsanak szívtelennek.

ÉVA *(Kicsit sürgetően.)*
Márpedig ki kell valamit találnunk. Mert a lemondása nélkül nem megy.
Senki nem köt velünk eltartási szerződést, ha bizonytalan a részesedése.

LACI *(Elgondolkodva.)*
Szerintem Lackó ezzel akar engem büntetni.
Akadályozni próbálja, hogy a tiedé vagy Erzsié legyen a része.
A részét nem akarja kiengedni a kezéből, azt a lányainak szánja.

ÉVA *(Győzködve.)*
Látod, hogy milyen? Még az apja gondozását is akadályozná.
Írjál végrendeletet és tiltsad ki az örökségéből.
Annak adjad a részét, aki gondozna téged.

LACI *(Meghökkenve.)*
Na de mit szólna ehhez Lackó? Kivel fogok akkor én beszélgetni?
Ha megtudná, többet be nem tenné ide a lábát.

ÉVA *(Flegmán.)*
Lackó? Meg se tudná. Csak a halálod után, és semmit se tudna már tenni.
Akkor meg már nem mindegy, hogy mit mondanak rólad a rokonok?

LACI *(Kissé töprengő arccal.)*
Ezt át kell gondolni, mert nem olyan egyszerű.
Majd megkérjük Erzsit, nézzen utána. Nekik van közjegyző ismerősük.

ÉVA *(Feláll és elindul kifelé.)*
Kimegyek a konyhába, készítek valamit vacsorára.
Amíg nem jön Erzsi, addig tévézzél.

(Éva kimegy a szobából. Laci a távirányítót elveszi az asztalról, és elkezdi kapcsolgatni a TV-t. Váltogat a csatornák között, belenéz, de nem talál megfelelőt. Hirtelen csöngetés hallatszik. Majd ajtónyitogatás, köszöngetés. Kisvártatva Erzsi lép be, Éva kíséretében.)

ERZSI *(Vidáman köszön, Lacit megpuszilja.)*
Kellemes karácsonyi ünnepeket kívánok!

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

Hoztam egy kis disznótorost, beraktam a hűtőbe.
Bejglit is, hogy ne kelljen sütögetni. Pihenjenek, ne dolgozzanak.

ÉVA *(Mézes-mázosan sápítozva.)*
Jaj, Erzsikém! De aranyos vagy. Köszönünk mindent!
Látod? Itt vagyunk, betegen! Mire is mennénk nélküled.
Még a boltba sem tudunk lemenni. Itt halnánk meg éhen!

LACI *(Mosolyogva, kedveskedve.)*
Köszönjük Erzsikém! Majd meghálláljuk. Nem fogunk rólatok elfeledkezni.

ERZSI *(Kérdően és kissé kétkedően.)*
Ezek szerint sikerült Lackóval dűlőre jutni?

ÉVA *(Biztatóan, titokzatosan.)*
Egyszerűbb és gyorsabb módot találtunk. Amit akár az ünnepek után is megejthetünk.
De hát üljél le Erzsikém, könnyebb úgy a beszélgetés.

(Mindannyian leülnek. Laci az asztalfőre, Éva a fotelba, Erzsi pedig az Éva mellé helyezett székre.)

ÉVA *(Lelkesen folytatja.).*
Arra gondoltunk Lacival, hogy külön-külön állapodnánk meg veletek.

ERZSI *(Úgy látszik, mintha nem értené.)*
Hogyan? Talán két eltartási szerződést kötnénk?
Az egyiket veled Évikém, a másikat Lacival?

ÉVA *(Sejtelmesen.)*
Nem. Az úgy hosszadalmas és bonyolult, abba Lackó is belerondíthat.
Mivel nekem már nincsenek rokonaim, ezért a vagyonomat rátok hagyhatom.
Abba Lackónak nincs semmi beleszólása, semmi köze hozzá.
Ezt már az ünnepek után, a közjegyző ismerősöddel elkészíthetjük.
Közben Laci igyekszik Lackót is meggyőzni.
Ha nem tudja, akkor ő is ír végrendeletet és kizárja az örökségből.
Vagy köt veletek egy eltartási szerződést. Majd addigra kiderül.
(Hirtelen Lacihoz fordul és rákérdez.)
Laci? Ugye jól mondtam? Ebben egyeztünk meg az előbb?

LACI *(Csodálkozva néz Évára, majd lelkesen bólogat.)*
Igen, erről volt szó. Így ti biztosan megkapjátok, amire számítotok.

ERZSI *(Kicsit bizonytalanul.)*
Értem. A végrendelet az tényleg gyorsan megy.
De Laci esetében ez még nem teljesen világos. Lackó miben akadályozza Laci ügyét?

ÉVA *(Gyorsan válaszol, igyekszik elterelni a figyelmet.)*
Nem akar menni a közjegyzőhöz. Hogy az neki pénzbe kerül.
Majd Laci meggyőzi, kifizetjük mi azt a néhány ezer forintot.
Lényeg az, hogy először én végrendelkezem a javatokra.
Ezzel már most meghálálhatom azt a sok jót, amit tettetek.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

Sőt, előre még azt a segítséget is, amire ezután még rászorulnék.
Láthatod Erzsikém, nem csaplak be.

LACI *(„Veszi a lapot”, Éva véleményét próbálja erősíteni.)*
Erzsikém, megbízhatsz bennünk.

ÉVA *(Hirtelen a fejéhez kap.)*
Jaj, Erzsikém! Kint felejtettem az olvasó-szemüvegemet a konyhában.
Kiszaladnál érte, alig tudok megmozdulni.

(Erzsi készségesen kimegy, Laci hirtelen odafordul Évához, és halkan kérdezi.)

LACI *(Elképedve, visszafojtott hangon.)*
Mit hadoválsz itt össze-vissza? Ilyenről nem is volt szó!

ÉVA *(Leinti Lacit.)*
Nyugodj meg, jó ötlet. Még Lackó említett ilyesmit régebben.
Valamivel meg kellett nyugtatnom Erzsit.
Hiszen már majd tíz éve segítenek nekünk ingyen.
Nem hitegethetjük tovább őket, mert rajtuk kívül senkire sem számíthatunk.

LACI *(Méltatlankodva.)*
De akkor is, legalább megbeszélhetted volna velem, előzőleg.

ÉVA *(Mérgesen visszavág, lefojtott hangon.)*
Valakinek lépnie kell, ha te nem mersz. Nem húzhatjuk tovább ezt a dolgot.
Én be akarom biztosítani a jövőmet, mert néha már lábra sem tudok állni.
Vagy talán azt hiszed, hogy a fiad családja fog velünk törődni?

(Ekkor Erzsi visszatér a szobába. Éva és Laci elhallgatnak, mosolyogva nézek egymásra a szemüveggel. Erzsi odaadja a szemüveget Évának, majd megszólal.)

ERZSI *(Kissé még kételkedően.)*
Közben gondolkoztam a dolgon.
Mi lesz akkor, ha Lackó nem mond le az örök-részéről? Hiszen jár neki a köteles rész.

ÉVA *(Kissé türelmetlenül, de mosolyogva.)*
Ha Laci javatokra végrendelkezik, akkor Lackónak csak a köteles rész járna.
Ezért majd közösen leülünk veletek és összeállítjuk a végrendeletet.
Úgy, hogy Lackó csak azt kaphassa, amit úgyis kidobnátok.
Régi bútorok, könyvek, ósdi kacatok, apja divatjamúlt ruhái, felesleges gyűjtemények.
Így legalább nem nektek kell utánunk lomtalanítani.

ERZSI *(Kissé megkönnyebbülve.)*
Most már értem. Egy ügyvéd ismerősünk is ilyesféléről beszélt.

LACI *(Kedvesen érdeklődve.)*
Erzsikém, akkor megnyugodtál? Meglátod, nem leszünk hálátlanok.

ÉVA *(Bizalmaskodva folytatja a meggyőzést.)*
Szerencsére Lackó nem ismeri a vagyoni helyzetünket.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

Közben Laci is kivette a betétjeit, arról sem tud.
Amiről pedig nem tud, azt meg sem említjük a végrendeletben.
Se a hagyatékban, ha közben valamelyikünk meghalna.
Azt csak úgy megkapjátok, majd. Így még illetéket sem kell utána fizetnetek.

LACI *(Kissé sajnáltatva magukat.)*
Látod, Erzsikém? A ti javatokat akarjuk, még ha ilyen betegek is vagyunk.
Mi mindenre gondolunk, és nem vagyunk hálátlanok.

ÉVA *(Titokzatosan Erzsihez hajolva.)*
De arra kérlek, hogy erről ne beszélj senkivel.
Csak a férjed és a közjegyző tudhat róla.
Véletlenül se jusson Lackó fülébe! Még képes lenne nyomoztatni utánunk.
Arról a kis földről sem tudott, amit az ismerősötöknek nemrég eladtunk.
A bankból kivett pénzről sem tud semmit.

ERZSI *(Megértően bólint.)*
Úgy lesz, minden köztünk marad. Nem vagyunk mi saját maguk ellenségei.
Ha Lackóval véletlenül összefutnék, semmiről sem tudok.

ÉVA *(Kissé nagyképűen.)*
Attól nem kell tartanod. Lackó nem akkor jön ide, amikor akar.
Hanem akkor, ha azt előre telefonon megbeszéljük.
Meg aztán semmi köze a mi dolgainkhoz.
Én bele se mennék abba, hogy ő gondozzon minket. Se ő, se a családja!
Gondolom Laci, te sem!

LACI *(Kissé határozatlanul.)*
Nem válna be. Régebben sem tudtunk vele együtt élni.

ERZSI *(Igyekszik sürgetni a dolgot.)*
Akkor szólhatok a közjegyzőnek, hogy ünnep után fogadjon minket?

ÉVA *(Készségesen.)*
Természetesen én az újévi ünnepek utánra gondoltam.
Gyere, menjünk ki az előszobába, megnézem a naptárt, hogy mikor lenne jó.
Tudod Erzsikém, igazodnunk kell a már lefixált orvosi vizsgálatokhoz.

(Éva odamegy a könyvespolchoz és meggyújt nyolc mécsest. Majd lekapcsolja villanyt. Csak a karácsonyfa égői és a mécsesek világítanak. Erzsibe karolva elhagyja a szobát, közben sutyorognak. Laci a távirányítóval bekapcsolja a tévét, idegesen keresgél a csatornák között. Függöny le.)

Nyolcadik szín vége.
*

KILENCEDIK SZÍN

Időpont: Valamikor 2018-ban, hétköznap, az esti órákban.
Szereplők: Laci, Erzsi
Helyszín: A megszokott nappali szoba. Bútorok üresen, falról hiányoznak a képek, szőnyeg sehol csak több lábnyomos papír a földön. Sarokba támasztva egy tépett fenyő, néhány ócska dísszel. Néhány szakadt könyv a könyvespolcon. Éva és Laci házassági képe a földön, falhoz támasztva.

(Függöny fel. Szobában egy izzó világít. Kintről beszélgetés hallatszik. Lackó és Erzsi lép a szobába.)

ERZSI *(Kedveskedve, érdeklődve.)*
Azért kértelek, hogy gyere el, mert egy fontos dolgot meg kell beszélnünk.
Azt, hogy mi legyen ezzel a lakással.
Most, hogy Éva hozzánk költözött vidékre, valamit kellene kezdeni vele, hasznosítani.
Kiderült, hogy a fele lakás a tiéd. Bevallom, máig sem értem, hogy történhetett ez.

LACKÓ *(Kissé kesernyésen mosolyogva.)*
Pedig a dolog egyszerű. Laci, vagyis az Apám, nem készített végrendeletet.
Húzta az időt, hogy veletek ne kelljen eltartási szerződést kötni.
Tudta, hogy nem sok ideje van még hátra. És a vége felé ő is megváltozott.

ERZSI *(Kissé értetlenül.)*
Én is éreztem, mintha az utolsó fél évben kissé magába fordult.
De mi történt valójában?

LACKÓ *(Kissé szomorúan.)*
Megrohanták a régi gyermekkori emlékei, holott egykor ő is felejteni akart.
Főleg azt, hogy őt sem szerette az apja. Józsit taníttatta, segítette.
Őt pedig lent hagyta vidéken a nagyszülőknél földet túrni.
Csak akkor hozták fel Pestre, amikor Józsi önálló lett és kellett valaki a helyére.

ERZSI *(Meglepődve.)*
Erről nekem soha sem beszélt! Azt hiszem még Évának se, de nem biztos.
Nem látszott régebben rajta, hogy valami nyomasztja. Te honnan tudod mindezt?

LACKÓ *(Kissé elgondolkodva.)*
A halála előtt, az utolsó két évben havonta-kéthavonta meglátogattam.
Sokat beszélgethettünk kettesben. Gondolom, erről sem tudsz.
Akkor megnyílt előttem. Mintha belátta volna, hogy nem jól bánt velem.
De ezt csak éreztette. Túl büszke volt ahhoz, hogy ki is mondja.
Viszont gyakran célzott arra, hogy Évával mit terveztek ellenem.

ERZSI *(Megdöbbenve.)*
Tudtad, hogy mi Éva terve? Talán te javasoltad, hogy ne végrendelkezzen?
Vagy, hogy velünk ne kössön eltartási szerződést?

LACKÓ *(Megnyugtatva.)*
Szó sincs róla. Ezek az ő ötletei voltak. Én mást tanácsoltam neki.
Azt, hogy tegyen belátása szerint. Gondozza őket az, akire a vagyonukat hagyják.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

De úgy, hogy utána nekem... ne legyen semmi kötelezettségem feléjük.
Mert néha még szülőtartással is fenyegettek.
(Majd lassan elmosolyodik.)
Ennek ellenére nem írt végrendeletet. Nem tagadott ki az örökségből.
Talán, mert szégyellte volna, vagy kárpótolni akart minket.
Főleg a kitagadott unokáit. Ezt lakás-részt szerintem nekik szánta.
Hogy jó szívvel emlékezzenek rá. Tudta, hogy nekem semmi sem kell tőle.
Mint ahogy halála után még azt sem hoztam el tőlük, amit nekem szánt.

ERZSI *(Megdöbbenve.)*
Éva keverte volna a kását? Mert azt mondta, hogy miattad nem halad apád ügye.

LACKÓ *(Kesernyésen elmosolyodva.)*
Az csak Éva színjátéka volt, hogy ő is húzza az időt.
Mint ahogy a mostani végrendelkezése is. Hogy ingyen gondozzátok.
Hiszen azt bármikor megváltoztathatja, ezzel mintegy sakkban tarthat benneteket.
Éva okos és dörzsölt. Bebiztosította magát, hogy kénye-kedve szerint tegyetek.

ERZSI *(Kissé elborult arccal.)*
Nem hiszem, hogy átverne minket. De mondasz valamit, újabban egyre követelőzőbb.
Nem erőszakosan, hanem mézes-mázosan, sajnáltatva magát.
Elvárja, hogy mindenben kiszolgáljuk, mindent mi fizessünk.

LACKÓ *(Kissé kajánul vigasztalva.*)
Éva is sajnálható, hiszen vele sem bánt szépen az élet. Önző és megkeseredett lett.
A 40-es évek elején fiatalkori szerelmétől szülei eltiltották, mert hogy zsidó.
Utána pedig retteghettek is, mert az egyik szülője kikeresztelkedett zsidó volt.
Gondolom, neked is feltűnt, hogy Hanuka idején ő is gyújtott mécsest.

ERZSI *(Meglepődve.)*
Ezt észrevettem, de azt hittem, hogy ez a Mama emlékére történik.
Neki volt olyan szokása, hogy karácsonykor a gyertyát nem a fára tette.

LACKÓ *(Kissé elkomorodva.)*
Mama szokása nem tudom, honnan eredhet. De folytatom Éva történetét.
45-ben a front többször is keresztülment rajtuk, 18 évesen két hónapi rettegés.
Ruszkik, németek, nyilasok, csaták és szabad-rablások, erőszak és kivégzések.
Talán ezért utálhatta ruszki feleségemet, ezért nem kellett neki az unoka.
Harcok után betegeskedett, majd Pestre költözött. Gyermeke már nem lehetett.
Háború után a régi szerelme sem tért vissza, senki nem tudott róla.
Könnyű élete Pesten se volt. Albérletben élt. Csak időnként járt haza szüleihez.
Majd negyven évesen apám volt az egyetlen lehetősége... hogy ne maradjon vénlány.

ERZSI *(Megdöbbenve.)*
De hiszen erről Éva... soha egy árva szót sem szólt.
Te honnan tudsz ilyeneket?

LACKÓ *(Közömbösen.)*
Tíz éves koromtól sok éven át a nyári szünetet Éva szüleinél töltöttem.
Lent a Balatonnál. Csodálatos szülei voltak, úgy éreztem, szeretnek engem.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

Gyermekként rokonaival, ismerőseivel találkoztam, sok mindenről hallottam.
Néhány naplóját is megtaláltam a padláson, amit csúnya módon elolvastam.
Erre Éva is rájött. Talán emiatt akart mindenáron maguktól távol akart tartani.
Évát megértem és sajnálom... kár, hogy nem tudtunk egymáshoz csiszolódni.

ERZSI *(Elképedve.)*
Borzalom. Minél többet tud meg az ember, annál nehezebb igazságot tenni.
Térjünk vissza a témánkhoz. Éva leköltözött hozzánk, üresen maradt ez a lakás.
Mi legyen vele? Mert a rezsijét fizetni kell, karban kell tartanunk.

LACKÓ *(Megvonja a vállát.)*
Erzsi, ebben most nem tudok mit tenni. Annak ellenére, hogy a lakás fele az enyém.
Mert másik fele Éváé, és övé az egész lakás haszonélvezete. Tőle függ minden.

ERZSI *(Kissé zavarban.)*
Hát éppen ez a gond. Meg akarja tartani.
Néha arra célozgat, hogy talán szükség lehet rá, ha velünk valami történne.
Érted? Ő mondja aki 90 elmúlt és akinek senkije sincs.

LACKÓ *(Megpróbál valamit kitalálni.)*
Tudod mit, Erzsi? Mondd meg Évának, hogy nekem mindegy!
Tőlem akár el is adhatjuk. Nekem az lenne a legjobb. De ebbe biztosan nem menne bele.
Javasold, hogy adjuk ki bérbe, valami megbízható cégnek.
Legalább hasznot hozna, karbantartanák.
(Majd folytatja nevetve.)
Magyarázd el neki, hogy így... „ha netán történne veletek valami”...
... akkor neki lesz hová visszajönnie. És még fialna is neki a bérbeadás.

ERZSI *(Bólint, majd kíváncsian kérdezi.)*
Ne haragudj a kérdésért, de furdal a kíváncsiság.
Tudtad, hogy mikor temetik Lacit, mégsem jöttél el.
Mindenki csodálkozott, hogy az egyetlen fiú nem megy el az apja temetésére.

LACKÓ *(Biccent, kissé felvonja a vállát.)*
Gondolom volt, aki ezen még fel is háborodott.
Apu régóta tudta, hogy nem fogok elmenni a temetésére. Nem kifogásolta.
Tudta, hogy nem járok temetésekre, mert dühít a képmutató szomorkodás.
(Mosolyogva hozzáteszi.)
Tudta, hogy még.... a saját temetésemen se vennék részt, ha rajtam múlna.
(Kicsit kivár, hogy Erzsi elnevesse magát, majd folytatja.)
A halála napján még beszélhettem vele a kórházban.
Én voltam, aki utoljára láttam élve. Akkor elbúcsúztunk egymástól.

ERZSI *(Hirtelen rádöbbenve.)*
Tényleg! Az volt az a nap, amikor senki se ment be hozzá, csak te.

LACKÓ *(Bólint és folytatja.)*
Ő kérte, hogy aznap menjek be. De már reggel is alig volt magánál.
Valami olyasmit mondott utoljára, hogy: „Ne neheztelj a történtekért,
mindenki követ el hibákat, senki sem tökéletes, és se voltam az”.
És kért, hogy menjek el, hagyjam pihenni,... mert nagyon fáradt és álmos.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

(Kicsit elgondolkozik.)

Hogy miért nem voltam ott a temetésén? Bevallom, gondolkoztam, hogy elmegyek.
De megtudtam, hogy még az utolsó kívánságát sem teljesítik. Ekkor döntöttem.

(Kissé félrefordulva, mintha meghatódna.)

Mert Apu mindig azt akarta, hogy az anyja mellé temessék el. A Mama mellé.
Nem pedig azt, hogy „takarékossági okokból elhamvasszák”. Attól mindig rettegett.
Azért is hozatta rendbe sok pénzért a Mama sírját, és íratta fel mellé a saját nevét.

ERZSI *(Némileg megrettenve.)*

Mi intéztük a temetést, de mi erről nem tudtunk! Senki sem szólt nekünk erről.
Úgy tettünk, ahogy Éva kívánta. Hamvasztattuk és az urnáját Mama mellé temettettük.

LACKÓ *(Egykedvűen.)*

Ne emésszed magad. Nem a ti hibátok. Ez nálunk egy családi átok.
Az, hogy többnyire olyanokról titkolózunk, amiről nem szabadna.
És olyanokba avatkozunk vagy keveredünk, amibe nem kéne.
Az, hogy ha tenni kellene, akkor a kifogásokat keressük.
Ha pedig gondolkozni kéne, akkor azonnal belevágunk valamibe.

(Kissé elmerengve.)

Néha úgy éreztem, hogy a családunkat... nem a szeretet és az összefogást tartotta össze.
Hanem a versengés és a kárörröm, a színészkedés és ellenkezés kellemes érzése.
Mert gyakran fontosabb volt a kifogás és a mentegetőzés... mint a megoldás keresése.
Többnyire olyanokért bántottuk egymást,... amikben magunk is ludasok voltunk.

(Elhúzza a száját és legyint.)

De ne beszéljünk a múltról. Felkavar a sok elmulasztott lehetőség.
Ezért nem kellett nekem semmi a régi lakásból,... apu holmijai közül.
Hogy semmi se emlékeztessem a régi dolgokra.
Ez a család szétesett, és úgy érzem, mi sem fogunk már találkozni.

ERZSI *(Megértően.)*

Igazad van. Eltávolodtunk egymástól, és már nincs, aki összekapcsolna minket.
Tényleg felesleges a múlton rágódni, fájó emlékeit cipelni. Tovább kell lépni.
Talán annyit..., hogy nagyon jó volt itt régen, még gyermekként karácsonyozgatni.

LACKÓ *(Egyetértően bólogat.)*

Nekem is szép emlékeim vannak. Még abból az időből, amikor a Mama még élt.
Jó volt mellette gyermeknek lenni. Ő inkább anya volt, mint nagymama.
Ő.... valahogy összetartotta családot. De halála után minden széthullott.
Néha arról álmodom, milyen is volt itt a régi-igazi karácsony.
Szinte arra is emlékszem, hogy ki hol ült, hol állt... ki mit tett akkor...

(Miközben Lackó ezt mondja, a szoba lassan félhomályba burkolózik. Halk karácsonyi ének, csengettyű hangja. Árnyak jelennek meg. Van, amelyik székre ül, mások álldogálnak. A sarokban álló tépett fenyőn színes lámpák kezdenek világítani, néhány mécses is kigyullad. A szoba lassan kivilágosodik, és felismerhetővé válnak az alakok. Papa és Mama, Józsi, Maris, Ica és Laci, az 1964-es öltözetükben. Akár egy fényképen, mindenki mozdulatlan, ... majd függöny le.)

Kilencedik szín vége.

*

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

Szereplők rövid életútja, kapcsolata

Élet-utak

Időszak	PAPA, a családfő	MAMA, az 1. feleség	MÁRTA, a 2. feleség
1944 előtt	Paraszti származású, pesti segéd-munkás. Mamával és gyermekeivel VII. kerületi kör-gangos bérházban él. Katolikus hívő, nem politizál. Háború alatt a ház légósa.	Paraszti származású cseléd-lány Papával egy faluból származik. Házasságot kötve először polgári családnál szakácsné. Később mosónő, majd háztartásbeli.	
1944-1954	Pesti gyár segéd-munkása, tűzoltója. Áttér a református hitre. Gyülekezetben lelkes hívő, biblia-olvasó, A család irányítója. Nőcsábász.	Ellátja a férjét, a lakásukban velük élő gyermekeit és az unokákat. Valamint, a házban lakó fia családjának is segít. Életét a házimunka lefoglalja.	
1954-1964	Segédmunkás. A forradalom idején a ház légósa. Majd éjjeli őr és raktáros abban a gyárban, ahol fia Laci is technikusként dolgozik.	Továbbra is háztartásbeli. Három unokát magához vesz, azokat neveli, gondozza, hogy a szüleik lakásért túl-munkát vállalhassanak.	
1964-1974	Nyugdíjas, de emellett fizikai munkát vállal. Rakodóként napi néhány órát dolgozik. Adventista lesz.	Betegsége miatt unokákkal nem tud foglalkozni, vissza-adja őket szüleiknek. Egy éve beteg lányát, Ilonát ápolja.	Vidéken él, családos. Papával egy adventista gyülekezetben találkozik, ahol ő gyűjtötte az adományokat.
1974-1984	Nyugdíjas, mellette már nem dolgozik. Mama halála után Mártával köt házasságot. A család nem tűri az új mamát.	Elhalálozott.	Ekkortájt ő is megözvegyült. Mama halála után Papával házasságot kötnek és hozzá költözik. Család ellene van.
1984-1994	Új felesége is meghalt. Már a gyülekezetbe se jár. Állapota romlik. Laci és Éva hozzá költözik, hogy gondozhassa.		Elhalálozott.
1994-2004	Elhalálozott.		
2004-2014			
2014-után 2018k.			

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

Időszak	LACI, Papa fiatalabb fia	LACKÓ, Laci fia	ÉVA, Laci 2. felesége
1944 előtt	Vidéken született. Csepeli üzem fém-munkása. Vallásos katolikus, nem politizál. 1944 nyarától katona.	Még nem él	Siófokon nevelkedik, iparos családban. Katolikus. Polgári neveltetésű, anyja részéről katolikus.
1944-1954	Orosz fogságból 1950-ben tér haza. Nem beszélhet a kinti állapotokról. MDP tag, fém-munkás. Házas, 1 gyermek apja, város szélén élnek.	1954 januárjában születik, a. Ratkó korszakban. Apja csak születése miatt és a lakásért kötött házasságot. Anyja gyári munkás, alkoholista.	Siófokon él a szüleivel, női szabást-varrást tanult. Ekkor még lány.
1954-1964	Kossuth téri vérengzést át-vészeli. Nem MSZMP tag, B listára" kerül. Vezető nem lehet, bár technikus. Elválik, új kapcsolatokat keres.	Többnyire apja és a Mama foglalkozott vele. Hat éves korától nagyszülei nevelik. Örül, hogy szülei elváltak. Új anyát is szeretne.	Pestre költözik, albérletbe. Szabász. Vénlány, feltétlenül férjhez akar menni, saját lakásban élni. Karácsony előtt ismeri meg Lacit.
1964-1974	Beosztott tervező. Lakást vásárol. Feleségül veszi Évát. Akivel megértik egymást. Jól és szabadon élnek, ameddig a Mama neveli Lackót.	Mama neveli, de később Apjáékhoz kerül. Évával nem férnek össze. Ezért apjával is romlik a viszonya. De sikerül külföldi iskolába kikerülnie.	Lacival olyan feltétellel köt házasságot, hogy Lackót nem veszik magukhoz. Laci ezt megszegi, ezért állandóak a konfliktusok.
1974-1984	Munkahelyén csak beosztott. Évával élvezik az életet. Jó körülmények. Lackó családja nem érdekli őket, unokát meg sem nézik.	Vidéken él, dolgozik. Orosz felesége, egy gyermeke van. Szüleivel kapcsolata végleg elromlott, sem őt, se családját nem fogadják szívesen.	Amióta Lackó elment tőlük, Lacival élvezik az életet. Öltözködnek és utazgatnak. Ellenzi, hogy a Papa új nőt vegyen feleségül.
1984-1994	Lakásukat eladják és Évával a Papa lakásába költöztek, hogy gondozhassák. Már ő is nyugdíjas, otthonülő.	Már Pesten dolgozik és itt lakik a családjával. Papán és Apján kívül mással nem tart rokoni kapcsolatot.	Lacival kis-nyugdíjasok. Lakásukat eladták, Papáéba költöztek, hogy eltartsák. De kénytelenek ápolót is fizetni.
1994-2004	Papa halála megviseli. Beteg. Nem találja a helyét. Nincs kivel beszélgetnie. Otthon ülő. TV-t néz újságokat olvas.	Néhány éve nyugdíjas, de mellette dolgozik. Apját Lacit ritkán látogatja. Kerülik a régi ügyek szóba hozatalát.	Papa halála után igyekszik a lakást átformálni. Lacival együtt egyre betegebbek. Nehéz neki a saját háztartás.
2004-2014	Beteg, leépülő. Eltartót keres. Lackót próbálja a reá eső örök-részről lemondatni, a vagyonát Évának juttatni.	Őket ért sérelmek miatt nem hajlandó szüleit gondozni, és lemondani sem a gyermekeit illető örök-részről.	Beteges, mozgáskorlátozott. Eltartásra, gondozásra szorul. Távoli rokon vállalná, akit ezért örökösévé tesz.
2014-után (2018k)	Lackót sem tudta meggyőzni. Talál megfelelő eltartót, de döntés előtt hirtelen meghal.	Ingó vagyonrészéről lemond. Apja temetésére nem megy. Évával többé nem találkozik.	Vidéki eltartóhoz költöztetik, lakást másnak adják. Lackót soha sem keresi.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

Időszak	JÓZSI, Papa idősebb fia	MARGIT, Papa 1. lánya	ERZSI, Margit lánya	ILONA, Papa 2. lánya
1944 előtt	Vidéken született, de Papáékkal ő is Pesten él. Nyomdász lesz. Nem sorozzák be. Szocdem párti, majd nyilas szimpatizáns.	Vidéken született, az anyai nagyszülőknél nevelkedik paraszti környezetben. Ott segít a családi földek megművelésében.		Pesten született. Papa és Mama neveli. Katolikus és nagyon vallásos, apácának készül, már kisnővér (novícia).
1944-1954	Belép az MDP-be, és brigádvezető lesz a nyomdában. Házas, 1 gyermeke van.	Házas, vidéken él, egy fia és lánya van. Varrónő. Férje, Pestre ingázó gyári munkás.	Vidéki neveltetésű, egyszerű leány. Arca nagyon hasonlít anyjáéra (Margitra).	Apáca-rend megszű-nik, gyári munkás-nő lesz. Házas, Budán élnek, 3 lánya van.
1954-1964	56-ban „ingadozott”. Bár MSZP tag lesz, csak házmester lehet. Felesége bedolgozó.	Falun élnek. hímző-varró bedolgozó. Férje ekkor már a helyi tsz dolgozója.	Faluban él. Anyját segíti. Pestre ritkán jár, itteni rokonokat nem nagyon ismeri.	Raktáros. Házassága tönkremegy, 2 lányát a Mama, 1-et pedig az anyósa nevel.
1964-1974	A párt ismét felemeli. Vezetői állást kap a nyomdában, párt-titkár is ekkor lesz.	Vidéken él, gyerme-kei megházasodtak több unokája van. Velük karácsonyozik.	A saját falujában dolgozik. Férjhez megy, 2 gyermeke születik.	Súlyos menthetetlen beteg, Mamáékhoz költözik. Lányai pedig az ő lakásába.
1974-1984	Nyugdíjazzák, a párt-ban sincs rá szükség. Befolyását is elveszti. Családtól eltávolodik.	Papa új házassága miatt már csak néha jön látogatóba, csak ha Márta nincs ott.	Anyja helyett néha meglátogatja a Papát, Lacival és Évával összebarátkozik	Elhalálozott.
1984-1994	Elhalálozott	Betegeskedő, ezért otthonról nem tud kimozdulni.	Beteg anyját és anyja egyik vidéki testvérét gondozza.	
1994-2004		Elhalálozott	Családja szoros kapcsolatot alakít ki Lacival és Évával.	
2004-2014			Lacit és Évát segíti, akik ezért ráhagynák vagyonukat.	
2014-után (2018k)			Vállalja a beteg Éva gondozását, vidékre magához is veszi.	

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

Javaslat, a szereplők megjelenítésére

Szereplők-színek

Szereplő	1. szín: 1944	2. szín: 1954.	3. szín: 1964.
PAPA László	45 éves. Sötét, néhol ősz, oldalt fésült haj, nagy pörge bajusz. Fehér ing, parasztos öltözet, bakancs, rohamsisak, és légó-karszalag, Határozott, szúrós tekintet, parancsoló.	55 éves. Sötét, őszes, oldalt fésült haj, nagy pörge bajusz. Fehér ing, fekete nyakkendő, munkás öltözet, bakancs. Merev, aggódó, kioktató és nagyzoló, határozott.	65 éves. Őszes, oldalra fésült haj, pörge bajusz. Fehér ing, fekete nyakkendő, városi öltöny, parasztos pörge-kalap, fekete cipő. Uralkodó és ellentmondást nehezen viselő.
JÓZSI	25 éves. Barna rövid és oldalt fésült hajú, rövid Hitler-bajusz. Munkás-ruha derékszíj, nyilas sapka, karszalag nélkül. Öntelt, lelkes.	35 éves. Barna rövid és oldalt fésült hajú, hosszabb vastag bajusz. Öltöny, munkás-sapka, fehér ing, nyakkendő nélkül. Öntelt, lelkes, lenéző.	45 éves. Oldalt fésült haj, előbbi bajusz. Munkás-ruha, kockás ing, bakancs. Félénk, fellengzős, helyi házmesteri „hatalmát” fitogtató.
LACI	20 éves. Barna rövid, hátra fésült haj, bajusz nélkül. Katona sapka, kabát, munkás-nadrág, bakancs, málhazsák, puska. Piszkos, fáradt, letört.	30 éves. Barna rövid haj, hátra fésülve, bajusz nélkül. Munkás-ruha, szürkés ing, sötétkék nyakkendő. Megtört, elhúzódó. Néha kirobbanó.	40 éves. Enyhén őszülő, hátra fésült haj. Egyszerű szürkés technikusi öltöny, fehér ing, nyakkendő, fényes cipő. Dicsekvő, szarkasztikus.
LACKÓ	Nem jelenik meg.	Nem jelenik meg.	10 éves. Barnás hajú, átlag-gyermek. Gombolós pulóver, Kockás ing, barnás nadrág és cipő. Kotnyeles, de beszóló, félénk, de szókimondó. Apját kísérgeti, Évát elkerüli.
MAMA Mária	45 éves. Hosszú, fonott, kontyos haj. Szürke kendő és kötény, sötétkék felső, fekete szoknya, magas szárú fűzős cipő. Határozatlan, aggódó.	55 éves. Őszes haj. Az előbbi hajviselet és öltözet. Annyi eltérés, hogy a kendő fekete. Hallgatag, sarokba húzódó, lányaival van.	65 éves. Ősz haj. Előbbi hajviselet és öltözet. Nehezen mozgó, betegeskedő. Főleg a hokedlin üldögél. Hallgatag, sarokba húzódó.
MARIS	Nem jelenik meg.	33 éves. Fonott konty. Kék-festős kendő és kötény, szürke felső és szoknya, lapos sarkú cipő. Mamának segít, Papától elhúzódik.	43 éves. Előbbi hajviselet. Kipirosított arc. Díszes fej-kendő. Blúz és szoknya, kissé magas sarkú cipő. Elhúzódó, Mamával összebújós, élénk.
ERZSI	Nem jelenik meg.	Nem jelenik meg.	Nem jelenik meg.
ICA	18 éves. Vékony alkat, szőke rövid haj. Fehér fátyol, fekete habitus és fekete magas szárú fűzős cipő. Egyszerű női téli-kabát. Alázatos, de határozott.	28 éves. Vékony testalkatú, szőkés haj. Smink nélkül. Blúz, fekete kosztüm, fekete lapos sarkú cipő. Régi téli kabát. Szégyellős, húzódó.	38 éves. Vékony alkat, szőkés haj. Enyhén rúzsozott száj. Öltözet előbbi, mintás kendő. Előbbi cipő. Ballonkabát, bánatos és kissé félrehúzódó.
ÉVA	Nem jelenik meg.	Nem jelenik meg.	38 éves. Barna ondolált haj. Divatos kalap, kosztüm, prém-stóla, magas sarkú cipő. Előkelőt játszó, kissé lenéző, de mézesmázos viselkedés.
MÁRTA	Nem jelenik meg.	Nem jelenik meg.	Nem jelenik meg.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

Szereplő	4. szín: 1974	5. szín: 1984.	6. szín: 1994.
PAPA László	75 éves. Ősz és oldalra fésült haj. Pörge bajusz. Városi kalap, sötétes öltöny, fehér ing, sötét nyakkendő, papucs. Ritkán, de határozottan szóló, nagyothalló.	85 éves. Ősz, oldalra fésült haj. Pörge őszes bajusz, nehézkes járás. Gombos pulóver, fehér ing, kitérdelt fekete nadrág, papus. Halló-készülék olvasó-szemüveg.	95 éves. Ősz és kócos haj. Pörge ősz bajusz, hajlott hát, bottal jár. Gombos pulóver, csíkos pizsama felső, laza mackó-nadrág papus, halló-készülék, olvasó-szemüveg.
JÓZSI	55 éves. Haj kissé ősz, oldalt fésült. Rodolfo-féle bajusz. szürke öltöny, fehér ing, nyakkendő, cipő. Testvéreit lenézi, apjához dörgölődző.	65 éves. Ősz, oldalt fésült, haj. Rodolfo-bajusz, Előbbi öltöny, kékes ing nyakkendő. szemüveg, nehézkes mozgás. Félrehúzódó.	Nem jelenik meg.
LACI	50 éves. Kissé ősz haj, hátra fésült. Műbőr kabát, fiatalos vállas öltöny, mintás nyak-kendő, csatos cipő. Élénk, bátyjával versengő.	60 éves. Eléggé őszes, hátra fésült haj. Új kabát, kockás zakó, előbbi nadrág, fehér ing, kissé mintás nyakkendő. Vidám, többnyire mosolygó.	70 éves. Ősz, hátra fésült haj. Tréning-ruha, fehér ing és nyakkendő, papucs. Nagyot halló. Papához udvarias, de mással távolságtartó.
LACKÓ	Nem jelenik meg.	30 éves. Oldalra fésült barna rövid haj. Trapéz cső-nadrág, vastag öv, garbó-pulóver, vastag talpú cipő, sötét szem-üveg. Papa új feleségéhez csak ő kedves és udvarias.	40 éves. Oldalra fésült barna rövid haj. Sötét-szürke öltöny, kék ing, fekete nyakkendő, fekete cipő. Sötét szemüveg. Papával kedves, viccelődő. Másokkal távolságtartó.
MAMA Mária	75 éves. Ősz haj, fonott, kontyos, fekete régies vidéki öregasszonyos viselet. Gondoskodó, aggódó.	Nem jelenhet meg.	Nem jelenhet meg.
MARIS	53 éves. Előbbi hajviselet. Mintás fejkendő. Pulóver, blúz és szoknya, lapos sarkú csizma. Megtört, elhúzódó, Mamával összebújó.	Nem jelenik meg.	Nem jelenik meg.
ERZSI	Nem jelenik meg.	32 éves. Kóstolót hoz Margit (anyja) helyett. Göndör, rövid haj, egyszerű öltözék. Félénk.	42 éves. A tavalyi öltözet, női kalap és színes selyem-sál. Főleg Lacival beszélget.
ICA	48 éves. Vértelen arc, kócos. Hálóing, fürdőköpeny. Kába. Végig fotelben, pokrócba burkolózva. Halálán van.	Nem jelenhet meg.	Nem jelenhet meg.
ÉVA	48 éves. Prémes kucsma, új divatos kosztüm, csizma, prémes kabát, ékszerek. Le-kezelő, finnyáskodó.	58 éves. Őszes, ondolált haj, sötétre festve, Kalap, kockás kosztüm, ékszerek. Nagyzoló, lefitymáló, mogorva.	68 éves. Ősz és ondolált haj. Otthonka és kötény, zokni, papucs. Nehezen jár. Megtört, mogorva.
MÁRTA	Nem jelenik meg.	60 éves. Kontyos haj, fekete kendőt hord. Öltözete városi-köznapi. Élénk, sürgő-forgó, beszédes, mosolygó.	Nem jelenhet meg.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

Szereplő	7. szín: 2004.	8. szín: 2014.	9. szín: 2018 körül.
PAPA László	Nem jelenhet meg.	Nem jelenhet meg.	Záróképben megjelenik
JÓZSI	Nem jelenhet meg.	Nem jelenhet meg.	Záróképben megjelenik
LACI	80 éves. Ősz, hátra fésült haj. Tréning-nadrág, kockás ing, papucs. Arra célozgat, hogy gondozzák, eltartsák.	90 éves. Ősz, kócos haj. Sántít, lassan mozog, tréning-nadrág, pizsama-felső, zokni, papucs. Motyogó, zsörtölődő.	Záróképben megjelenik.
LACKÓ	50 éves. Oldalra fésült őszes, rövid haj. Farmer nadrág, vastag pulóver, bakancs, bőr-dzseki. Távolságtartó.	Nem jelenik meg.	65-66 éves. Oldalra fésült ősz haj, fekete pulóver, szürke nadrág, fekete cipő, dzseki. Megfontolt, nem vidám.
MAMA Mária	Nem jelenhet meg.	Nem jelenhet meg.	Záróképben megjelenik.
MARIS	Nem jelenhet meg.	Nem jelenhet meg.	Záróképben megjelenik.
ERZSI	Nem jelenik meg.	62 éves. Régi frizura, köznapi öltözet, díszes sál. Elvállalná Laci és Éva eltartását.	72 éves. Régi frizura, öltözet, egyszerű sál. Alkalmazkodó. Mindent megértő, helyeslő,
ICA	Nem jelenhet meg.	Nem jelenhet meg.	Záróképben megjelenik.
ÉVA	78 éves. Ősz, kissé rövid, fésült haj. Otthonka, kötény nélkül, fáslizott láb, papucs. Flegma, mogorva, elvonuló.	88 éves. Ősz, kissé kócos haj. Otthonka, pulóver, fáslizott lábak, papucs, bot, foltos arc. Flegma, pikírt, kötözködő.	Nem jelenik meg.
MÁRTA	Nem jelenhet meg.	Nem jelenhet meg.	Nem jelenhet meg.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

Javaslat a főbb díszletekre és hatásokra

Állandó helyszín: Szerény kispolgári lakás szobája.
Események időpontja: 1-8. szín: December 24-e, napnyugta után (tíz évenként).
9. szín: valamikor 2019 körül, hétköznap.

Szoba általános berendezése:

Színpad egyik oldalán: bejárati ajtó, mellette fali ruhafogas, sarokban hokedli.
Színpad másik oldalán: ablak, sarokban a karácsonyfa helye.

Színpad szemközti falánál: középen sublót, felette a falon cserélődő képek,
tőle az ajtó felé nagy kétajtós szekrény,
tőle az ablak felé könyvespolc, felette cserélődő képek.

Színpad közepén: hosszúkás asztal, 4-5 szék

Színpad-változások

Színek	Berendezés-változások	Hang- és fényhatások
1. szín: 1944. 12. 24. vasárnap este	*Sublót* tetején világvevő rádió. *Felette* a falon, képek. Felül Jézus, két oldalán lejjebb Szűz Mária és Szent József. *Könyvespolc* üres, rajta néhány gyertya. *Felette* a falon Papa és Mama házassági képe, alatta Ica és Maris bérmálkozási képei *Szekrény* teteje üres. *Asztal* üres. Mellette székek, össze-vissza. *Hokedli* helyén teli zsák. *Karácsonyfa* helyén *hokedli*, rajta váza, abban egy fenyőág. *Csillár* égők nélkül. *Padló* lábnyomos papírokkal szerteszórva. *Ablak* félig pokróccal elsötétítve, függöny nélkül, átlósan átragasztva vastag fehér papírcsíkokkal.	*Világítás:* visszafogott, könyvespolcon egy gyertya ég. *Belső zaj*: rövid ideig rádió recsegés, állomás-keresés hangja *Külső fény*: időnként felvillanások *Külső zaj*: időnkénti távoli dörrenés, végén légó sziréna hangja.
2. szín: 1954. 12. 24. péntek este Hanuka 5. napja	*Sublót* tetején világvevő rádió. *Felette* a falon, „szocreál” kép, de oldalánál kilátszik az előbbi 3 szentkép nyoma. *Könyvespolc* több könyvvel, rajta öt gyertya. *Felette* a falon Papa és Mama házassági képe. *Szekrény* tetején befőttes üvegek. *Asztal* fehér abrosszal, mellette székek, rendben sorakozva. *Csillár* több égővel. *Hokedli* az előbbi zsák helyén. *Karácsonyfa* néhány színes dísszel, tetején 5 ágú csillag. *Padló* tiszta. *Ablak* behúzott egyszerű függönnyel.	*Világítás*: két izzó a csillárban, 5 gyertya egy időre meggyújtva. *Belső zaj*: rövid ideig a rádióból a „Szív küldi” műsor kezdőrésze. *Külső fény*: nincs. *Külső zaj*: néha autó- és motor-hang, dudálás.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

Színek	Berendezés-változások	Hang- és fényhatások
3. szín: 1964. 12. 24. csütörtök este	*Sublót* tetején egyszerű nép rádió, váza, néhány dísz. *Felette* a falon, nagyméretű tájkép, képek nyomait fedve. *Könyvespolc* több könyvvel, rajta néhány egyszerű dísz és egy asztali lámpa. *Felette* a falon Papa és Mama házassági képe. *Szekrény* tetején néhány papírdoboz. *Asztal* kockás abrosszal, mellette székek, rendben. *Csillár* több égővel. *Hokedli* az előbbi helyén, leterítve, rajta váza fenyőággal. *Karácsonyfa* színes díszekkel, néhány égővel és szaloncukorral, tetején csúcsdísz. *Padló* tiszta, néhol kisebb szőnyeg. *Ablak* félig behúzott egyszerű függönnyel.	*Világítás*: összes izzó a csillárban. *Belső zaj*: rövid ideig magyar nóták a rádióból. *Külső fény*: nincs. *Külső zaj*: csend.
4. szín: 1974. 12. 24. kedd este	*Sublót* tetején Videoton (KH, RH, URH) rádió. *Felette* a falon, op-art stílusú poszter. *Könyvespolc* ugyanannyi könyv és az asztali lámpa. *Felette* a falon Papa és Mama házassági képe. *Szekrény* tetején „régi címkés” italos üvegek. *Asztal* csíkos abrosszal, mellette székek, rendben. *Csillár* az előbbi égővel. *Hokedli* helyett egyszerű fotel. *Karácsonyfa* színes díszekkel, színes égőkkel és szaloncukorral, tetején csúcsdísz. *Padló* tiszta, néhol kisebb szőnyeg. *Ablak* félig behúzott modern mintás függönnyel.	*Világítás*: összes izzó a csillárban. *Belső zaj*: rövid ideig a rádióból a „Szabó-család” műsor kezdete. *Külső fény*: nincs. *Külső zaj*: néha csengettyű szól.
5. szín: 1984. 12. 24. hétfő este Hanuka 6. napja	*Sublót* tetején régi fekete-fehér TV, rajta az asztali lámpa. *Felette* a falon, újra a nagyméretű tájkép. *Könyvespolc* ugyanannyi könyv, rajta Videoton rádió és 6 gyertya. *Felette* a falon Szent István szobor-fényképe. *Szekrény* tetején „régi címkés” italos üvegek. *Asztal* fehér abrosszal, mellette székek, rendben. *Csillár* az előbbi égőkkel. *Fotel* a TV felé fordítva. *Karácsonyfa* színes díszekkel, színes égőkkel és szaloncukorral, tetejéről hiányzik a csúcsdísz. *Padló* tiszta, néhol kisebb szőnyeg. *Ablak* félig behúzott modern mintás függönnyel.	*Világítás*: összes izzó a csillárban, rövid ideig 6 gyertya is ég. *Belső zaj*: rövid ideig a „TV torna” fekete-fehérben. *Külső fény*: nincs. *Külső zaj*: nincs.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

Színek	Berendezés-változások	Hang- és fényhatások
6. szín: 1994. 12. 24. szombat éjfél	*Sublót* tetején egyszerű színes TV. *Felette* a falon, ismét az 1944-es három szentkép. *Könyvespolc* ugyanannyi könyvvel, rajta Videoton rádió és 6 gyertya. *Felette* a falon Laci és Éva házassági fényképe. *Szekrény* tetején díszes-csicsás dobozok. *Asztal* karácsonyi abrosszal, mellette székek, rendben. *Csillár* az előbbi égőkkel. *Fotel* a TV felé fordítva. *Karácsonyfa* színes díszekkel, színes égőkkel és szalon-cukorral, tetején angyalka. *Padló* tiszta, néhol kisebb szőnyeg. *Ablak* félig behúzott olcsó mintás függönnyel.	*Világítás*: összes izzó a csillárban. *Belső zaj*: rövid ideig TV közvetítés az éjféli miséről, színesben. *Külső fény*: nincs. *Külső zaj*: távoli harang.
7. szín: 2004. 12. 24. péntek este	*Sublót* tetején egyszerű színes TV. *Felette* a falon, egzotikus tengerparti poszter. *Könyvespolc:* könyvek, utazási szuvenírek. *Felette* a falon Laci és Éva házassági fényképe. *Szekrény* tetején bőröndök. *Asztal* karácsonyi abrosszal, mellette székek, rendben. *Csillár* az előbbi égőkkel (néhány színes). *Fotel* a TV felé fordítva. *Karácsonyfa* csicsás díszekkel, színes égőkkel és szalon-cukorral, hópehely formájú (6 ágú) dísz. *Padló* tiszta, néhol kisebb szőnyeg. *Ablak* félig behúzott olcsó mintás függönnyel.	*Világítás*: összes izzó a csillárban. *Belső zaj*: rövid ideig a TV bekapcsolva, télapós családi vígjáték. *Külső fény*: néha autóriasztók hangja. *Külső zaj*: időnként távoli beszélgetés, nevetés.
8. szín: 2014. 12. 24. szerda este Hanuka 8. napja	*Sublót* tetején terítő, váza művirágokkal. *Felette* a falon, nagy képernyős lapos TV *Könyvespolc* könyvekkel, rajta vázában fenyőág néhány dísszel. Két oldalán 4-4 égő mécsessel. *Felette* a falon Laci és Éva házassági fényképe. *Szekrény* tetején dobozok. *Asztal* fehér abrosszal, mellette székek, rendben. *Csillár* rendes égőkkel. *Fotel* a TV felé fordítva. *Karácsonyfa* helye üres. *Padló* tiszta, néhol kisebb szőnyeg. *Ablak* félig behúzott olcsó mintás függönnyel.	*Világítás*: csak 2 izzó világít a csillárban. *Belső zaj*: rövid ideig a TV bekapcsolva, csatornák között váltogatva. *Külső fény*: nincs *Külső zaj*: nincs
9. szín: 2018-ban valamikor	*Sublót* teteje üres *Felette* a falon csak a TV nyoma. *Könyvespolc* üres, tetején néhány csonkig égett gyertya. *Felette* a fal üres. Laci és Éva házassági fényképe a földön. *Szekrény* teteje üres *Asztal* üres, székek egymásra téve. *Csillár* égőkkel. *Fotel* hiányzik. Helyén egy teli szemetes-zsák. *Karácsonyfa* helye üres. *Padló* szőnyeg nélkül, szétszórt papírok. *Ablak* függöny nélkül, kint sötétség	*Világítás*: csak 1 izzó világít a csillárban. *Belső zaj*: nincs *Külső fény*: nincs *Külső zaj*: autók hangja, néha dudálás.

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.

Javaslat a színpadi színek előtti előképekre

A felvonások „színeinek bevezetésére” javasolt „hangos bevezető képsorok” feladata: a színek hangulati előkészítése. Egyúttal lehetőség a díszletek, öltözetek és maszkok változtatására. Az előképek kivetíthetők a leeresztett világos függönyre, vagy a forgószínpad világos hátoldalára.

Szinek és kor-képek	Képek és hangok megjelenítése
1. szín: 1944. 12. 24.	Magyar Világhíradó 1084. (0:00-0:26 és 7:14-8:41) Karácsony, 1944. Időtartam: 1p 53mp Link: https://filmhiradokonline.hu/
2. szín: 1954. 12. 24.	Magyar Filmhíradó 52/1954. (0:00-2:34 és 11:57-12:04) Karácsony a Parlamentben. Időtartam: 2p 41mp Link: https://filmhiradokonline.hu/
3. szín: 1964. 12. 24.	Magyar Filmhíradó 51/964. (0:00-1:22 és 2:16-2:53 és 9:40-9:47). Karácsony a Parlamentben. Csillár KTSZ. sztereó lemezjátszói. Időtartam: 1p 58mp Link: https://filmhiradokonline.hu/ .
4. szín: 1974. 12. 24.	Magyar Filmhíradó 52/1970. Karácsony előtt (részlet, hang nélkül). Időtartam: 1p 14 mp. Link: https://vimeo.com/241069823 Aláfestés: Hollósi Ilona: „Megáll az idő” dallamos rész (vége elúsztatva).
5. szín: 1984. 12. 24.	A téli csillag meséje, 1984. (0:00-2:13) Karácsonyi zenés irodalmi műsor (részlet) „Szép a fenyő télen-nyáron...” Időtartam: 2p 13 mp Link: https://www.youtube.com/watch?v=WugOf_u5mao
6. szín: 1994. 12. 24.	Fehér karácsony 1994. (10:04-12:08) Zenés műsor (részlet). „Csuda menő, ez a fenyő...”. Időtartam: 2p 04mp Link: https://www.youtube.com/watch?v=Y5FWFXSVgCc
7. szín: 2004. 12. 24.	Tárogató zene az éjféli mise előtt. (0:00-1:32) Óbudai Szentháromság Plébánián 2004. december 24-én. Időtartam: 1p 32 mp. Link: https://www.youtube.com/watch?v=let8lXXBxxg
8. szín: 2014. 12. 24.	Hupikék törpikék. Karácsonyi különkiadás. Törpkarácsony (részlet): Időtartam: 2:08 Link: https://www.youtube.com/watch?v=JCDJtJlHQo8 (0:31-2:39)
9. szín: 2018 körül, valamikor	Összevágott képsorok az 1944-2020 év közötti műsorokból (híradó, komoly-zene, focimeccs, könnyűzene, reklám, vers, mise, nótázás, kabaré, stb.).... majd TV adáshiba kép... 444 error jelzés... kapcsolat megszakadás jel... sötétség, csönd. Teljes időtartam: 1,5-2 perc (a felesleges díszletek eltávolítására).

Kézirat lezárva: 2019. 12. 26.-án

Farkas László, 2019. Minden jog fenntartva. MEK közzététel engedélyezve.